

ŠIAME NUMERYJE:

Kopėčios lipti į dangų

Krikščionybės kelias Lietuvoje

Arso klebonas

Montessori ir vaiko psichologija

Įtarinėjimai šeimoje

J.A.V. prezidentai ir religija

Emancipacija ar priklausomybė?

1959 M. SPALIŲ MĖN. (OCTOBER) VOL. X. NO. 9

TURINYS

- Kokiomis kopėčiomis lipti i dangų?**— A. Tamošaitis, S. J. 259
- Krikščionybės kelias Lietuvon** —
Z. Ivinskis 264
- Arso klebonas (I)** —
Alfonsas Grauslys 267
- J.A.V. prezidentai ir religija** —
J. Prunskis 274
- Emancipacija ar priklausomybė?** — J. Vaišnys, S. J. 277
- Montesoriniai principai...** —
A. Colli Grisoni 279
- Įtarinėjimai** — P. Alšėnas 285
- Iš filmų pasaulio** —
J. Vaišnys, S. J. 287

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S. J.
Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos ad-
resas: 2345 W. 56th Street, Chicago
36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published
monthly except July and August,
when bi-monthly, by The Jesuit Fa-
thers of Della Strada, Inc., 2345 W.
56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel.
REpublic 7-8400. Yearly subscrip-
tion three dollars. Single copy 30
cents. Entered as second class mat-
ter at the Post Office at Chicago,
Ill. Additional office of mailing in
Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

Jaunimas —
religinės ir tautinės šviesos
saugotojas

1959 SPALIS
(OCTOBER)
VOL. X, NO 9

Laiškai lietuviams

JAUNIMAS KARTAIS ATRODO LYG VĖJO SŪKURYS,
KURS LENKIA PRIE ŽEMĖS MEDŽIUS IR GRIAUNA NAMUS;
O KARTAIS — LYG UPĖS VERPETAN PATEKĖS ŠAPELIS,
SUKAMAS IR BLAŠKOMAS, BE JOKIO PASIPRIEŠINIMO.
KARTAIS JIS YRA LYG DRĄSUS LIŪTAS,
KURS BE BAIMĖS ŽVELGIA VISIEMS Į AKIS;
O KARTAIS — LYG BAILUS IR DREBĄS KIŠKIS,
KURS BĖGA, IŠSIGANDĖS NET SAVO ŠEŠĖLIO.
KARTAIS, LYG GALINGAS KALNŲ ERELIS,
JIS SKRENDA AUKŠTYN JAUNYSTĖS SPARNAIS;
O KARTAIS, KAIP VISŲ MINDŽIOJAMAS SLIEKAS,
JIS BE JOKIŲ AMBICIJŲ RĖPLIOJA ŽEME.
JAUNIMUI LABAI TINKA PATIES TVĖRĖJO ŽODŽIAI:
"NEGERA ŽMOGUI BŪTI VIENAM!"
JAM REIKIA KITO, KURS JO SIELĄ SUPRASTŲ,
KURS BŪTŲ JAM RAMSTIS, VADOVAS IR PATARĖJAS.

KOKIOMIS KOPĖČIOMIS LIPTI Į DANGŲ?

A. TAMOŠAITIS, S. J.

Labai galimas daiktas, jog, kai gulėsime mirties patale, mums bus sunku mirti ne dėl to, kad garbinome stabus — per daug mylėjome tvarinius, bet kad jų nemylėjome arba mylėjome per maža.

C. C. Martindale, S. J.

I. Geriausias kelias i Dievą

ŽMOGAUS mintis trokšta nuszkristi ir pabūti pas Viešpatį Dievą. Juk nesykį padvelkia į mūsų dvasią naktį virš galvų sužibusios žvaigždės Tvrėjo meile ir galia. Nuščiūvame, prisiminę, jog mūsų pačių sieloje — pašvenčiamosios malonės stebuklu — gyvena trys dieviškieji Asmenys. Mūsų sieloje suvirpa ilgesys bendrauti, kalbėti su taja galinga dangaus Dvasia. Tačiau žemės daiktai, su kuriais bendraujame, pripildo mūsų vaizduotę, mintis, širdį ir plėšia mus šalin nuo Dievo. Maironis tai vykusiai išreiškia viename savo eilėraščių:

Atsiklaupęs prieš altorių

Prieš Švenčiausią pagarboj.

Nuraminti širdį noriu

Dievo amžinoj globoj.

Bet tos mintys palaidūnės,

Išsiblaškiusios keliais.

Žemės amžinos klajūnės

Ar kada nurimti leis??"

Esame pasidalinę, dvilypai — tarp

Viešpaties Dievo ir šio pasaulio daiktų. O kur pasidalinimas, kur dvilypumas, ten silpnybė. Ta nuolatinė kova

su išsiblaškymais, kai norime pakelti savo mintį Dievop, paverčia malda į neskanios pareigos atlikimą. Ar tad negalima koku nors būdu sujungti Dievo ir daiktų į vieną vienumą? Kitais žodžiais, ar daiktai negalėtų, užuot trukdę mūsų širdžiai ir mintims skristi pas Viešpatį, padėti? Atsakymas — ne tik gali, bet ir turi! Jie Tvrėjo kaip tik tam ir yra padaryti. Vysk. Sheen labai dažnai iškelia šitą tiesą savo televizijos programose: Visagalis Dievas tartum pabėrė daiktus ant mūsų gyvenimo tako, kad mums padėtų ir vestų į tikslą — kad, matydami, jog jau keletas nutiškusių lašų iš amžinojo grožio ir gėrio šaltinio yra tokie gražūs, tartume sau: kokia graži turi būti pati Versmė; jei jau žmogiškos meilės kibirkštis yra tokia žavi, kokia turi būti pati Liepsna — Viešpats Dievas!

Viduramžių žmogus, siekdamas Dievo, darė nelaimingą trumpmę (*short circuit*) — norėjo tiesiai iš savo sielos nulėkti prie Dievo, peršokdamas tvarinius. Tačiau tokia trumpmė nėra nei įmanoma, nei Dievo norima. Puičiai šitą mintį išreiškė Kard. Bellarminas: "Nėra kitų kopėčių, kuriomis galėtume užkopti pas Dievą, kaip Jo tva-

riniai". Taip jau žmogus padarytas, kad jo siela šiame gyvenime esminiai sujungta su medžiaga — kūnu, ir vien per jo jausmus pajėgia veikti ir būti veikiamas. Iš kitos pusės, ir tvariniai yra tam padaryti, kad keltų mūsų sielą aukštyn, vestų prie Tvėrėjo. Ką gi matome, pažvelgę į mus supantį pasaulį? Margaspalviame peteliškės sparniuke idėtas trupinėlis Kūrėjo grožio. Motinoje su vaikučiu ant rankų įspaustas mus globojančio ir mylinčio Dievo pėdsakas. Tamsūs ošią miškai, didžiulės granito masės kalnuose ir po jų viršūnes dūkstančios vėtros pasakoja mūsų dvasiai apie Tvėrėjo didybę ir galią: Jis panorą, ir tie kalnai, uolos ir vulkanai atsirado iš nieko! Iš vaiko akių padvelkia į mus Dievo nekaltybė ir šventumas. Renkanti medų bitė apreiškia Tvėrėjo niekad neperstojančią veikimą. O nuostabus gamtos sutvarkymas, pradedant mažu atomu ir baigiant per visatos erdves skriejančiomis žvaigždėmis, liudija apie Kūrėjo didžią išmintį.

Aure, poetas žiūri į gėlę, ir jo mintyje gėlė tampa poema, daina. Šeks-pyras eidavo gatve ar turgavietė, ir jo mintyje turgavietė tapdavo teatro scena. Krikščionim, einant per gyvenimą, kiekvienas daiktas turėtų pasakoti apie Dievą. Įsidėmėtini mums anglų vysk. Vaughan žodžiai: "Mokslas apie Dievą vadinasi teologija. Ji surašyta tose didelėse storose knygosė, sukrautose ant apdulėjusių bibliotekų lentynų. Tačiau teologija taip pat surašyta gamtoje po atviru dangumi — kalnuose ir giriose, jūrose ir upėse, o ypač dangaus žvaigždėse, kurios sužiba virš mūsų galvų naktį. Visa gamta yra tartum didžiulė knyga, parašyta ir iliustruota paties Kūrėjo ranka" (*Time or Eternity?* New York: Benziger, 1914, 24 p.). Išmokime tą knygą

skaityti: žiūrėkime į žemės daiktus ne kaip į kliūtį, o kaip į priemonę bendrauti su Dievu. Tai vienintelis prasmingas ir natūralus kelias, nutiestas žmogaus minčiai ir širdžiai į Visagalį.

II. Kristus irgi tuo keliu ėjo

Kas atidžiau skaito evangelijas, negali nepadaryti vienos išvados: ką Viešpats Kristus matė, su kuo susitiko, visa tuo Jis pasinaudojo kelti žmonių mintis aukštyn. Antai, mato — piemuo gano avis. Jo mintin dingt: juk gi aš esu piemuo, o žmonės — avys! Ir sako palyginimą apie gerąjį ganytoją. Kitą kartą eina su apaštalais ir mato — artojas žingsniuoja lauku ir sėja. Jam vėl dingt: juk ir Dievo žodis yra sėkla, o žmogaus širdis — dirva. Ir sako palyginimą: kaip pasėta sėkla atneša nelygų derlių — vieni grūdai trisdešimteriopą, kiti — šešiasdešimteriopą, kiti — net šimteriopą, taip atsitinka ir su mano pasėtu žodžiu klausytojų širdyse. Vėl kitą kartą mato — vestuvių pokylis. Ir moko apaštalus: žiūrėkit, dangaus karalystė panaši į žmogų karalių, kurs kėlė savo sūnui vestuves... Višta su viščiukais, apglėbusi juos savo sparnais, yra Jo paties ir išrinktosios Jeruzalės vaizdas: kaip norėjo savo tautą globoti, saugoti ir vesti į laimę, bet ta nenorėjo! Žvirblis ant stogo Jam kalba apie dangiškojo Tėvo apvaizdą: nė vienas jų juk nekrinta žemyn be dangaus žinios! Ir visa kita Jam pasakoja apie Dievą: ir vynmedis, ir perlų pirklys, ir kupranugaris, ir adatos skylutė, ir druska, ir kandys, ir rūdys, ir vagys, besikasą naktį po namo siena, ir garstyčių grūdas, ir moteriškė, siuvanti naują lopą ant seno drabužio, ieškanti po suolu pamestos drachmos, įmaišanti į duonkubilį tris saikelius miltų, ir ilgabarzdžiai fariziejai, ir lapės, ir lelijos...

Jaunimo Centras, Tėvu Jėzuitų koplyčia ir vienuolynas Čikagoje. Šie pastatai buvo vysk. V. Brizgio iškilmingai pašventinti š. m. spalio mėn. 4 dieną, dalyvaujant gausiai miniai Čikagos lietuvių. Visos šiame numeryje esančios namų nuotraukos yra Alg. Kezio, S. J.

Vienas Kristaus biografų gražiai kontrastuoja Kristaus mokslą su žydų Talmudo principais: "Talmude Rabinas Simonas rašo: jei kuris žmogus eina keliu ir mąsto apie įstatymą, bet sustojęs ima stebėtis: koks gražus medis! arba: koks puikus javų laukas! — toks žmogus pagal Įstatymą nusipelno mirties baudmės! Kaip jis gali drįsti pertraukti Įstatymo mąstymą! Visai kitoks Kristus. Jis, priešingai, mąstant apie Dievą, liepia *pakelti* akis aukštyn ir *stebėtis* dangaus paukščiais ir laukų lelijomis" (F. M. Wiliam, *The Life of Jesus Christ in the Land of Israel and Among Its People*, New York: Herder, 1936, 194 p.).

Būdinga taip pat, kad Išganytojas pasakė eilę gražiausių palyginimų ir padarė visų mūsų širdis patraukiančių veiksmų, kaip tik sėdėdamas už puotos stalo — valgydamas, bendraudamas su medžiaga. Valgio metu atleido Magdalenai, perdavė Petruį galią ganyti savo avis, įsteigė didžiausią sakramentą — Eucharistiją ir Mišias. Taip pat charakteringa, jog ir savo mums duodamą malonę kaip tik teikia paprasčiausiais kasdieninio gyvenimo daiktais sakramentuose. Kas gi yra sakramentų medžiaga? Duona, padaryta iš javų; aliejus, išspaustas iš alyvų sėklų; paprasčių paprasčiausias vanduo krikšte, vynas Mišiose.

III. Tą kelią naudojo eilė žymiu žmonių

Pavyzdys — šv. *Pranciškus*. Kiekviena šios žemės daikte jis matė įstabią Tvėrėjo dovaną. Štai, kaip jis apdainuoja ugnį savo *Saulės giesmėje*:

*Jos žėrinti kaitra sutirpdo metalus.
Drauge tokia kukli žvakės liepsnoj.
Ji ruošia valgį, žiemą šildo butą.
Išveja tamsą ir pripildo
Jaukia šviesa koridorius, gatves.
Ir mano menką celę...*

Pranciškus panašiai apdainuoja vandenį, gaivinantį jėgas ir malšinantį troškulį; orą, supantį mus gaivia galia ir nunešantį mūsų žodžius į draugo ausį; ir debesis, ir vėją, ir seserį saulę, ir brolių mėnulį...

Kitas pavyzdys — *Mažoji Teresė*, modernųjų laikų šventoji. "Buvau jau šešerius metus pabaigusi", rašo savo *Sielos Istorijoje*, "kai pirmą kartą pamaciau jūrą. Tas reginys padarė man giliausią išpūdį, negalėjau nuo jo akių atitraukti! Vandenyno didybė, bangų užimas — visa kalbėjo mano sielai apie Dievo didybę ir visagalybę... Tačiau jaučiaus laimingiausia, kai mano karalius, nes taip mėgau vadinti tėvą, pasiimdavo mane drauge žuvauti; kartais aš irgi mėgindavau mesti mažą meškere; bet dažniausiai mėgdavau sėdėti, nieko neveikdama, žalioje vejoje. Tuokart mano mintys skrisdavo Dievop; net nežinodama, kas yra apmąstymai, mano siela skęsdavo tikroje minties maldoje. Klausydavau vėjo šniokštimo arba iš tolo plaukiančių sodžiaus muzikos garsų..." (Kauņas: Šv. Kazimiero Dr-ja, 1931, 23 ir 16 pp.).

Dar vienas pavyzdys — šv. *Ignacas Lojola*, Jėzuitų įsteigėjas. Savo vienuolijos nuostatuose vis pabrėžia vieną mintį: jėzuitas turi visuose daly-

kuose matyti ir rasti Dievą. Jis drauge yra šiandien katalikų pasaulyje taip paplitusių rekolekcijų tėvas. Savo garsiąją *Rekolekcijų knygutę* baigia kulminaciniu mąstymu — kaip pamilti Dievą. Jo centrinė mintis — eiti per gyvenimą atviromis akimis ir matyti daiktuose jų Tvėrėją.

Taip į pasaulį žiūrėjo ne vien šventieji. Gamtininkas Humboldtas yra pasakęs: "Visų gamtos mokslų tikslas ir išdava yra prisijungti prie angelų choro ir drauge su jais sušukti: Garbė Dievui aukštybėse!" Kitas mokslininkas, Van Baer, rašo: "Kai aš viena dieną galvodamas stebėjau žmogaus kūną, man rodėsi tarsi iš jo būčiau girdėjęs galingą pamokslą. Nepamačiau kaip nusiėmiau skrybėlę; mane ėmė noras užgiedoti: Aleliuja!" (T. Toth, *God's Amazing World*, New York: Kenedy, 1935, 19 p.).

IV. Kokia didžiausia kliūtis šitam keliui?

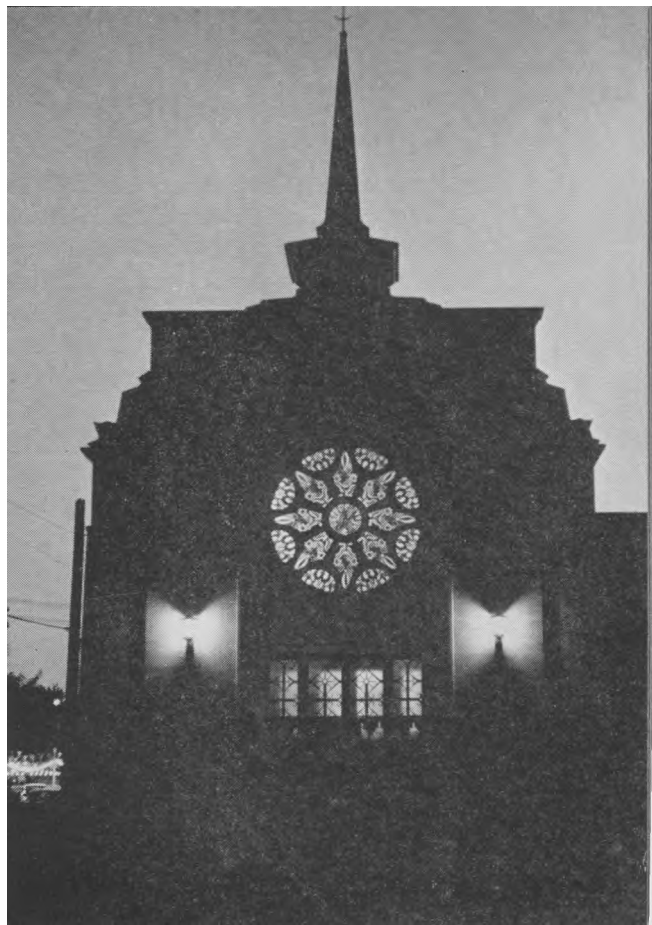
Iš savo pačių patirties žinome vieną faktą: juo, kur nors keliaudami, daugiau galvojame apie tai, kas laukia ateityje arba grauziamės dėl kokio nors praeities dalyko, juo mažiau matome, kas yra aplink! Lygiai tas pats tinka aprašytam keliui bendrauti su Dievu. Jei sielojamės dėl to, kas bus ateityje arba nemiegame, grauziamės dėl praeities, tuokart einame gyvenimo stebuklais atbukusiomis, nematančiomis akimis.

Dale Carnegie ne be pagrindo konstatuoja: "Vienas iš tragiškiausių žmogaus prigimties polinkių yra gyvenimo atidėliojimas. Svajojame apie kažkokius rožių sodus už ateities horizonto arba verkšlename dėl prarasto rožių sodo, užuot džiaugėsi tomis rožėmis, kurios žydi čia pat, po dabarties langais! Kodėl mes tokie kvailiai — tokie tragiški kvailiai?" Ir paremia sa-

vo mintį rašytojo Leacock žodžiais: "Koks keistas žmogus! Berniukas pauglys galvoja: kai užaugsiu! Užaugęs sako: kai būsiu vedęs! Tačiau vedęs vėl greit pradeda svajoti: kai išeisiu į pensiją! O kai galų gale išeisina į pensiją, pažvelgia į savo gyvenimo nueitą kelią ir ką mato? Begalvodamas apie ateitį, nesugražinamai praleido progą gyventi ir džiaugtis gyvenimu!" (*How to Stop Worrying and Start Living*, New York: Simon & Schuster, 1948, 7-8 pp.).

Dėl to išmintingi žmonės gyvena dabartimi. Amerikietis prof. Phelps sau kasdien sakydavo: "Aš taip gyvenu kiekvieną dieną, tartum tai būtų pirmoji, kurią regiu, ir paskutinė, kurią matysiu!" Kokia nuostabiai graži ir brangi būtų mums kiekviena valanda, jei žinotume, jog rytojaus nebesulauksime! Anglų rašytojas Ruskin turėjo ant savo stalo nušlifotą akmenį, į kurį buvo įrašytas tik vienas žodis — jo gyvenimo motto — "Šiandien!"

Turime išmokti gyventi dabartimi, dabartiniu momentu. Ir drauge matyti, kas tame dabartiniame momente yra gražu ir brangu. Paklauskime vieno rašytojo praktikos: "Štai turiu penkis sveikus pojūčius. Pagalvojus, kad vieno iš jų netekčiau, kiekvieną kartą pripildo mane nauja nuostaba. Jei būčiau *aklas*? Užmerkiu vienai minutei akis ir jas vėl atidaręs matau, kokios nuostabiai gražios yra gėlės, ir saulė, ir šypsnis mano žmonos veide, ir ašaros, riedančios vaiko skruostu... Koks nuostabus daiktas yra regėjimas! Jei būčiau *kurčias*? Niekad nežinočiau, kas yra paukščių giesmės, vėjo šnarėjimas medžių viršūnėse, upelio čiurlinimas.. Be klausos negirdėčiau nei savo draugų balso, nei skardaus juoko, nei vargonų muzikos bažnyčioje. Girdėčiau vien vienodą, klaikią tylą! Ir

Jėzuitų koplyčia naktį

kai apie tai pagalvoju, ir bitės dūzgimas, ir pro šalį važiuojančios mašinos, ir traukinio švilpukas, ir šuns lojimas naktį yra tokie man mieli ir malonūs! Koks nuostabus daiktas yra girdėjimas!" Autorius panašiu būdu išskaičiuoja likusius pojūčius ir jų nuostabą (W. F. Sangster, "No. Wonder!" *The Reader's Digest*, 1953 m. spalio mėn., 14-15 pp.).

V. Ar lietuviui lengva šituo keliu rasti Dievą?

Taip ir ne. Iš vienos pusės, lengva. Lietuvis artimas gamtai ir jos grožiui. Nevienam buvusiam dypukui taip

keista atrodė, pirmą kartą atvažiavus į Bavariją ir pamačius palangėje, kur Lietuvoje gelių darželis, mėšlo krūvą. Toks bavaras — praktiškas; jam svarbu ūkis ir trašos. Lietuvis — jautriasis; jam, be ūkio, svarbus ir grožis.

Iš kitos pusės, sunku. Mums labai dažnai kalbėta apie malonumų vengimą, pavojus, nuodėmingumą, tuštybę, bet labai retai iškelta šv. Pauliaus mintis: "Ar valgotė, ar geriate, ar ką kita darote, visa darykite Dievo garbei" (1 Kor. 10, 31). Toks požvilgis į daiktus — iš neigiamosios pusės — gal ir nesąmoningai yra įaugintas į daiktus — iš neigiamosios pusės — gal ir nesąmoningai yra įaugintas į mūsų dvasią ir minėtą kelią į vieny-

bę su Dievu daro neįprastą, mažą praktikuotą.

Patriarchas Jokūbas, pasakoja Senasis Testamentas, sykį sapnavo neįprastą sapną. Matė kopėčias, siekiančias nuo žemės iki dangaus. Jomis kopė aukštyn ir leidosi žemyn Viešpaties angelai. Atsibudęs tarė sau: "Tikrai, Viešpats yra čionai, ir aš to nežinojau!" (Gen. 28, 12, 16). Tvariniai yra tokie laiptai, vedą mūsų mintis ir širdis aukštyn, į Dievą. Tad lietuvių kataliko laukia gražus uždavinys — tą tiesą perprasti ir taip ją patirti savo gyvenime, kad diena iš dienos galėtų vis dažniau pasakyti: "Tikrai, daiktuose atsispindi Visagalis Dievas, ir aš to nežinojau!"

KRIKŠČIONYBĖS KELIAS LIETUVON ZENONAS IVINSKIS

XXIV. Jėzuitu vaidmuo ir katalikybės atgaivinimas Lietuvoje

AI jėzuitai 1569 m. atvyko Lietuvon, čia dar nebuvo jokios vidurinės mokyklos, nekaltant apie aukštąsias. Jie suorganizavo visą Lietuvos švietimą, įsteigdami pirmąsias gimnazijas ir pirmąją aukštąją mokyklą — Vilniaus akademią. Sostinėje jau nuo 1582 m. jėzuitai vadovavo ir dviem kunigų seminarijom. Sėkmingai paimdami į savo rankas visą Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos švietimą, jie pagaliau sulaužė iki tol turėtą Krokuvos

universiteto monopolinę padėtį. Iki Vilniaus Akademijos įsteigimo Jadvygos ir Jogailos atnaujintas Krokuvos universitetas ilgai buvo vienintelis į rytus nuo Oderio upės. Jis labai kietai laikė aukštosios mokyklos monopolį, stengdamasis sukliudyti bet kokias pastangas greta savęs atsirasti kitai aukštajai mokyklai. Aprūpintas Lenkijos karaliaus ir popiežiaus privilegijomis, Krokuvos universitetas buvo tartum koks monopolinis amato cechas, tam tikrame plote (įskaitant ir Lietuvą) vienintelis teturįs mokslo ir mokymo teisę.

Buvo gana didelis jėzuitų nuopelnas, kad jie tą monopolį sulaužė. Jų Akademija, iki pat Maskvos universi-

teto įkūrimo 1737 m., buvo vienintelė aukštoji mokykla rytinėje Europoje. Lietuvoje iki pijorų mokyklų įkūrimo šimtą su viršum metų jėzuitai gana sėkmingai tvarkė savo kolegijas, su-traukdami daug Lietuvos jaunimo. Ka-dangi jėzuitai apie savo darbus pali-ko daug įvairių dokumentų, tai apie jų veiklą galima sužinoti gana smulkiai. Po Vilniaus, kur buvo suburtos pagrin-dinės jėzuitų jėgos, buvo įsteigta dar keliolika kolegijų visoje Didžiojoje Lie-tuvos Kunigaikštijoje. Žemaičiuose XVII amžiuje buvo įkurtos dvi kolegi-jos: Kražiuose ir Pašiaušėje (ant Du-bysos kranto). Neskaitant įvairių misi-jų punktų ir namų, etnografinėje Lie-tuvoje dar buvo kolegijos Kaune, Gar-dine, Žadiškėse, Alukštoje (latv. Ilūks-te).

Savo misijomis uoliai apaštalauda-mi, jėzuitai daug prisidėjo ir prie lie-tuvių kalbos vartojimo. Jau ir jėzuitų regulos yra pasakyta, kad reikia iš-mokti ir vartoti vietinę žmonių kalbą, jeigu tai yra naudinga apaštalavimui. Matydami kiek daug tamsumo buvo liaudyje tik todėl, kad kunigai ateiviai iš Lenkijos nesimokė lietuvių kalbos, jėzuitai pačioje savo pastoracijos pradžioje stengėsi prie žmonių prieiti jų pačių kalba.

Jėzuitai taip pat rūpinosi, kad Lie-tuvai būtų parinkti tinkami kandidatai į vyskopus. Paliegusiam Vilniaus vys-kupui Protasevičiui koadjutoriumi bu-vo parinktas pačios įtakingiausios ku-nigaikščių giminės jaunas konvertitas Jurgis Radvila. Šis didžiojo kalvinizmo platintojo Lietuvoje Radvilos Juodojo sūnus, Romoje išauklėtas jėzuitų mo-kyklose ir šv. Roberto Bellarmino glo-boje, tapo ištikimas jėzuitų planų vyk-dytojas Vilniaus vyskupijoje, o vėliau Krokuvėje.

Vatikano ir jėzuitų archyvuose Ro-moje yra pakankamai medžiagos įro-dyti, kaip jėzuitams rūpėjo, kad Že-maičių vyskupu būtų Vilniaus kapitu-los prelatas Merkelis Giedraitis, o ne aukščiausiųjų dignitorių remiamas Gniezno arkivyskupo Jokūbo Uchans-kio seserėnas Voroneckis, kuris nė žo-džio nemokėjo lietuviškai. O Giedrai-tis buvo ne tik rimto gyvenimo vyras, bet buvo žinomas ir žmonių kalbos branginimu. Romai vis buvo rašoma, kad jis moka lietuviškai. Nesirūpinda-mi jokiais giminytėmis nei aukštais titulais, Vilniaus jėzuitai savo generolo Pranciškaus Borgia pagalba pasiekė, kad Giedraitis buvo paskirtas Medi-ninkų vyskupu. Ten jis tapo viena ryš-čiausių katalikybės atgimimo asme-nybių Lietuvoje, iki mirties uoliai bendradarbiaudamas su jėzuitais.

Svarbus buvo jėzuitų vaidmuo, iš-leidžiant Vilniuje pirmašias katalikiš-kas knygas lietuvių kalba ir mokant žmones lietuviškų giesmių. Yra reikš-mingas faktas, kad visos pirmosios katalikų knygos Didžiojoje Lietuvoje, kurios tik buvo išleistos lietuvių kalba, buvo tik vertimai jėzuitų autorių kate-kizmų arba jų pamokslų knygų. Iš pro-testantų užuominų galima įrodyti, jog 1586 metais, kai buvo išleistas jėzuito Kanizijaus katekizmas latviškai ir gu-diškai, jis buvo išspausdintas ir lie-tuviškai. Po dešimtmečio Giedraičio vyskupijai kan. Daukša išvertė ispano jėzuito Ledesmos katekizmą, o po ket-verių metų vėliau, t. y. 1599 m., vysku-po Giedraičio lėšomis buvo išleista Daukšos lietuviškai išversta lenkų jė-zuito Jokūbo Wuyek "Postilla Catho-licka". Jėzuitai rūpinosi Ledesmos ka-tekizmo lietuvišku vertimu, kaip ir ki-tomis religinėmis knygomis ir Vilniaus vyskupijai.

Jėzuitu koplyčios priešakinio vitražo (rozetės) dalis

Iki jėzuitų atvykimo Vilniuje nebuvo jokios katalikiškos spaustuvės. Jiems pasisekė perkelti Vilniun Radvilos Juodojo Nesvyžiuje įsteigtą spaustuvę. Čia ir prasidėjo poleminių bei teologinių raštų banga prieš protestantus. Ruošdami viešus disputus, sėkmingai atnaujindami ir išplėsdami šv. Kazimiero kultą, organizuodami liturginį pamaldų iškilmingumą, rengdami mokinių teatrus, jėzuitai sėkmingai kovojo prieš protestantus.

Pradžioje Lietuvoje jėzuitų buvo nedaug, bet XVII amž. pradžioje, padidėjus jų skaičiui ir įkūrus atskirą Lietuvos jėzuitų provinciją, jie galėjo spėti atlikti gyvenimo statomus uždavinius. Rūpindamiesi bajorų atvertimais, kapelionavimu didikų dvaruose, jėzuitai stipriai prisidėjo, kad lotyniškasis Romos kryžius būtų vėl sugražintas į daugumos kilmingųjų dvarus.

Šalia pirmaujančių jėzuitų XVII amž. Lietuvoje ėmė reikštis ir pranciškonai, domininkonai, karmelitai bei kiti vienuolynai.

Lietuvos Katalikų Bažnyčia, iš protestantizmo epochos išėjusi laimėtoja, ėmė reikštis kaip kultūros nešėja ir architektūrinio meno srityje. Religinis atgimusio žmogaus nusiteikimas aukoti Dievo garbei žemiškąsias gėrybes, įkvėpė žmogui norą statyti gražiausias bažnyčias Lietuvoje. Ir kaip tik tada, kai Lietuva buvo ekonomiškai labai išvargusi ir sunykusi po Maskvos ir švedų karų bei okupacijų, buvo pastatytos pačios gražiausios Lietuvos bažnyčios, pvz. sostinėje šv. Petro ir Povilo, šv. Teresės, Aušros Vartų, šv. Ignaco, šv. Kotrynos, Visų Šventųjų. Nors kai kurios tų bažnyčių nebuvo ypatingi meno paminklai, bet vis dėlto jos buvo didelės, gražios mūro bažnyčios. Tuo pačiu metu ir Kaune atsirado gražiosios bažnyčios, pvz. Karmelitų arba tikrojo italų baroko nuostabi Pažaislio kameldulių vienuolyno bažnyčia.

Lotyniškasis krikštas išlaikė didžiausią lietuvių tautos dalį vieningą konfesiniu atžvilgiu. Jis išsaugojo tautą nuo rusinimo bei pravoslavavimo pavojaus XIX amžiuje. Tikėjimas padėjo liaudžiai išsaugoti tautiškumą, kuris tik vėliau jos sąmonėje teatsirado. Katalikiškoji Lietuva tapo toliausiai į stačiatikiškus rytų plotus iškištas avangardas. Ir šiandien, kai raudonasis tvanas yra užliejęs Lietuvos laukus, lietuvis labiausiai išvysto rezistenciją prieš jam svetimą ir užmestą pasaulėžiūrą labiausiai dėl to, kad jis yra katalikas.

Redakcijos pastaba. Lietuvos krikščionybės istorijoje labai svarbūs yra XVIII ir ypač XIX šimtmečiai. Autorius žada apie tai vėliau parašyti.

ARSO KLEBONAS (I)

ALFONSAS GRAUSLYS

(Jo mirties šimto metų sukakties proga)

K

AS yra buvęs Prancūzijos Liurde, negalėjo nepastebėti didžioje aikštėje prieš baziliką išpūdingo paminklo — statulos. Ten vaizduojamas ilgais plaukais senelis kunigas, kurs atsiklaupęs, pilnas susižavėjusios ekstazės akyse, meldžiasi. Tai vienas populiariausių, šalia šv. Teresėlės, Prancūzijos šventųjų — šv. Jonas Marija Vianney, Arso klebonas.

Išgyvenęs šiame pasaulyje 73 metus, išbuvęs Arso klebonu 41 metus, miręs 1859 m. rugpiūčio mėn. 4 d., didelio savo gerbėjo popiežiaus Pijaus X 1905 m. jisai yra skelbiamas palaimintuoju, o 1925 m. popiežiaus Pijaus XI — šventuoju. Bažnytiniame kalendoriuje jo šventei yra paskirta rugpiūčio mėn. 9 diena.

Šventasis — Dievo malonės kūrinys

Reto kurio nors kito šventojo gyvenime taip aiškiai suspindi toji tiesa, kad šventasis yra Dievo malonės kūrinys. Jonas Vianney — tai vienas ne-

gabiliausių žmonių šventųjų istorijoje. Pradėjęs pavėluotai mokslą, jis susidūrė dėl savo negabumo su tokiom beveik nenugalimom sunkenybėm, kad turėjo būti pašalintas iš kunigų seminarijos. Tik iš pasigailėjimo buvo išventintas kunigu, kurį laiką jam buvo draudžiama net išpažinčių klausyti, jis buvo skiriamas į mažiausias parapijas, kad, anot vieno bažnytinio pareigūno, kaip galima mažiau žalos padarytų. O tačiau tas regimai ganytojavimui visiškai netinkas kunigas tampa žinomas visame pasaulyje savo nuostabiu sielų ganytojo sugebėjimu. Pas jį šimtai tūkstančių žmonių vyksta išpažinties, jį po mirties popiežius Pijus XI paskelbia visų sielų ganytojų globėju. Ar tai nėra gražiausias Dievo malonės veikimo įrodymas? Ar jo visa veikla nėra Marijos himno žodžių pavaizdavimas, kai, garbindama Dievą už suteiktas malones, ji sakė: "Jis pažvelgė į savo tarnaitės žemumą... didelių dalykų padarė man Galingasis... Jis išaukština žemuosius, alkstančius Jis pripildo gėrybėmis" (Luk. 1, 48-53)?

Nenuostabu, kad ir giliai tikis protestantas rašytojas W. Nigg savo knygoje "Grosse Heilige", skyrelyje "Der

erleuchtete Idiot", svarstydamas šio šventojo gyvenimą ir juo žavėdamasis, sako: "Jei žmogus, kurio intelektualiniai gabumai buvo taip menki, kad buvo net artimi idiotizmui, pagaliau tiek nuveikė, kad prieš jį reikia lenkti galvą, tai yra faktas, kurio, natūraliais pagrindais remiantis, negalima išaiškinti."

Šventasis kovoja su nuodėme

Jeigu norėtume keliais bruožais charakterizuoti šv. Jono Vianney gyvenimą, tai gal labiausiai reiktų pabrėžti, kad jis buvo kovotojas su nuodėme. Šventasis tragiškai išgyveno nuodėmę, nes, pažindamas žmonių sąžines, matė jos galingą viešpatavimą žmonių gyvenime, todėl švelnus, bet gilus liūdesys visada dengė jo veidą.

Pirmiausia jis kovojo su nuodėme, aštriai atgailaudamas už nusidėjėlių atsivertimą. Truputis duonos su viena kita vandenyje virta bulve buvo jo kasdieninis valgis, su kuriuo palygintas trapistų valgis yra tikra prabanga. Dažnai jis kruvinai plakdavosi. Dar ir šiandien Arse besilankančius maldininkus jaudina ant jo kambario sienų tebematomos raudonos kraujo dėmės. Kasnakt jis temiegodavo ant grindų porą valandų. Šitos ir visos kitos kūno varginimo priemonės yra įrodymas, kaip jis rimtai ėmė Išganytojo žodžius, kad piktoji dvasia yra pašalinama iš žmonių tik malda ir pasninku (Mat. 17, 20). Kasdien ašaromis laistydamas bažnyčios grindis, jis valandomis Švenčiausiojo akivaizdoje maldauja savo parapijos atsivertimo.

Šventasis kovojo su nuodėme tiesioginiai ypač klausykoje, tapdamas vienas didžiausių išpažinties klausytojų ir tiesiog išpažinčių klausymo kankinys Bažnyčios istorijoje. Virš trisde-

šimt metų maldininkų būriai ne tik iš Prancūzijos, bet ir iš visos Europos, o net ir iš Amerikos, kasdien plaukdavo prie jo klausykos. Susisiekimo priemonės, tam reikalui specialiai suorganizuotos, kasdien maldininkus veždavo iš Lijono į mažą už 35 kilometrų esantį Arso miestelį. Jiems apnakvydinti buvo statomi viešbučiai. Tų maldininkų buvo tokia daugybė, kad žmonės net dvi ar tris paras kartais turėdavo laukti savo eilės prie klausykos, kurioje šventasis klebonas kasdien sėdėdavo po 16-18 valandų, verdamas dėl nusidėjėlių, kurie neverkia už savo nusidėjimus. Žmonių apgultas, jis ten sėdėdavo baisiame vasaros karštyje ir tvankume, laikydamas ant galvos vandenyje suvilgytą skarą, kad neapaltų, o šaltais žiemos mėnesiais sėdėdavo, nejausdamas nuo šalčio net savo kojų. Tokiu būdu klausykla jam buvo virtusi aštriausios atgailos vieta. Ta jo kasdieninė ištvermė tokią ilgą metų eilę, atsimenant dar taip skurdų jo valgį ir baisų kūno varginimą atgailomis, natūraliai nėra suprantama. Tai tikras heroizmas, kuriam nėra tinkamesnio pavadinimo, kaip Dievo malonės stebuklas.

Taip radikalai ir heroiška kovo-damas su piktu, jis negalėjo nesusidurti su įkūnytu ir įsmedenintu piktu ir nesukelti sau jo ypatingos neapykantos. Čia turima galvoje tas, dėl kurio visus išpėja apaštalas: "Būkite blai-vūs ir budėkite, nes jūsų priešas vel-nias eina aplink kaip kriokias liūtas, ieškodamas ką praryti" (1 Petr. 5, 8). Mus, eilinius žmones, dažnai stebina tie piktosios dvasios veiksmai, kuriais ji vargindavo mūsų šventąjį. Reikia atsiminti, kad tie piktosios dvasios puolimai ir varginimai neįvyksta be Dievo Apvaizdos leidimo, kurios ke-liai mums dažnai yra nesuprantami.

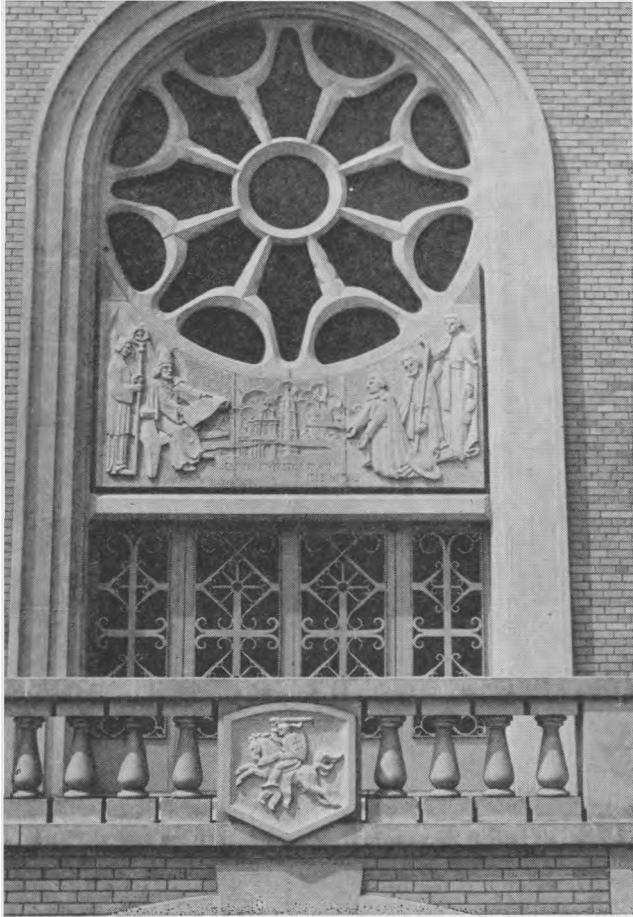
Jėzuitų kopyčios didysis altorius

Piktoji dvasia, kaip rašo net rimčiausi šventojo biografai, visokiais išoriniais būdais vargindavo Arso kleboną, ypač kai jis naktimis atsiguldavo trumpam poilsiui. Visoki nieku nepaaiškinami triukšmai aplink kleboniją ir klebonijoje, durų daužymai, neįjaukūs šauksmai ir visokių gyvulių balsai, baldų stumdymai ir kitokių įkūrūs varginimai būdavo dažni reiškieniai. Atrodo, jog piktosios dvasios visa tai buvo daroma tam, kad šis didysis kovotojas su nuodėme, tai kovai skiriamas visas savo dvasios ir kūno jėgas, tų jėgų visiškai netektų ir pagaliau nuleistų kovojančias rankas. Bet paslaptingoji ir galingoji Dievo malo-

nė, kuri jam leido šias baisenybes pakelti, ir toliau jį stiprino.

Arso parapija pasikeičia

Taip jam kovojant su nuodėme, po dešimties metų Arso parapija taip pasikeitė, kad, anot jo paties, "Arsas jau nėra Arsas". Jeigu prieš tai keturios Arso smuklės visada būdavo pilnos, tai dabar dėl klientų stokos jos turėjo visai užsidaryti. Jei prieš tai parapijos jaunimui rūpėjo tik pasilinksminimai ir šokiai (prieš kuriuos jis labai kovoj!), tai dabar buvo užviešpatavusi šventa rimtis ir ramybė, ieškant džiaugsmo dvasinio gyvenimo ugdy-me. Labai paplitęs piktžodžiavimo pa-

Jėzuitų koplyčios priešakinės durys.
Rozetės apačioje atvaizduotas jėzuitų
atvykimas į Vilnių 1569 metais.

protys pranyko. Tie, kurie iki šiol šventadieniais dirbdavo, dabar pripildydavo bažnyčią.

Skirdamas jį tai parapijai, generalvikaras buvo pasakęs: "Ten nerasite daug Dievo meilės, bet Jūs ją įkvėpsite". Jis taip ir padarė. Jo gyvas tikėjimas, trykštąs gausiais spinduliais iš kasdieninio katekizmo aiškinimo ir pamokslų, negalėjo neįtikinti. Jo laikomos Mišios, kurių metu jo veidas spindėdavo mistišku susitelkimu, liudijančiu, kad jis dvasioje mato tai, ką tiki, negalėjo nedaryti kitiems gilaus įspūdžio. Kas tik su juo susidurdavo, negalėjo nepasikeisti.

"Aš mačiau Dievą žmoguje... Nie-

kada nemačiau Dievo taip iš arti, kaip ten... Po to, kai kuris nors turėjo laimės tą kunigą matyti, negalima suprasti, kaip jis būtų dar galėjęs Dievą užgauti..." Tai vis maldininkų pasisakymai. Nenuostabu, kad jo parapijiečiai sakydavo, jog, šalia jo gyvendami, jie negali nusidėti. Jie būtų iš gėdos žemėn prasmege, jeigu ir toliau būtų nusidėję.

Šventojo nuolankumas

Tyrinėjant kurio nors švento asmens gyvenimą, pirmąsias reikšmes, asketų nuomone, yra to asmens pasižymėjimas nuolankumo dorybe. Jeigu

tos dorybės nebūtų atrasta, jeigu išdumamas, viską priskiriaš savo jėgoms, viešpatautų, tada reikėtų statyti klausuką ir prie visų kitų dorybių bei gerų to asmens privalumų.

Pažvelgę į šv. Jono Vianney gyvenimą, aiškiai pastebime, kad jis skendo nuolankume, nežiūrint to, kad minios jo ieškojo ir jį garbino. Šventasis džiaugdavosi kiekvienu pažeminimu. Kai jo pašaukimo broliai, pavydėdami jam pasisekimo, jį apkalbinėjo, šmeižė, įžeidžiančius anoniminius laiškus siuntė ir vyskupui skundė, šventasis, visa tam pritardamas, prieš jį vartojamus prasimanymus patvirtindavo. Jis save vadino kvailu ir idiotu, būdamas su kitais kunigais. Nenuostabu, kad atpažinęs jam rašytą vieno klebono įžeidžiantį laišką, jis taip jam atsakė: "Mano nuoširdžiai mylimas ir labai gerbiamas Broli! Kokį didelį pagrindą aš turiu Jus mylėti. Jūs esate vienintelis, kurs tikrai mane pažįsta. Kadangi esate toks mielas ir geras, kad rūpinatės mano vargše siela, tai pagelbėkite man seniai maldaujamos malonės pasiekti: aš norėčiau iš tų pareigų, kurių dėl savo nemokšiškuo esu nevertas, išsilaisvinti ir pasitraukti kur nors į tylų kampelį, kad galėčiau ten apverkti savo vargingą gyvenimą. Kiek man reikia atgailos padaryti, kiek daug atsilyginti, kiek ašarų išlieti!" Kitą kartą, kai jam pripuolamai į rankas pateko raštas, kuriuo buvo renkami prieš jį parašai vyskupui, tai ir jis pats ten pasirašė. Tą raštą paskui pasiuntė vyskupui ir pridūrė: "Štai dabar jiems nereikės daugiau jokių įrodymų, nes čia yra ir mano paties parašas."

Susidurdamas su pažeminimais, savo kantrybe jis įrodydavo didelį nuolankumą. Kai vienas ponas jį koliojo, jis visą laiką tylėjo, o paskui,

išlydėjęs tą poną pro duris, jį apkabino. Kai jam kartą paskirtas vikaras, pašaliniams asmenims piktinantis, su juo blogai elgėsi, jis tuos žmones tildė: "Palikite jį ramybėje, nes jis tik atidengia man mano ydas." Susirgęs plaučių uždegimu, jis dar nori pagyti, bet vien tik tam, kad galėtų "savo nuodėmes apverkti ir trupučiuoką gero padaryti".

Laikydamas save nevertu būti klebonu, jis net tris kartus bandė slaptai iš parapijos pabėgti, kad galėtų įvykdyti savo seną svajonę — stoti į trapistus ir ten už savo nuodėmes daryti atgailą. Bet parapijiečiai jį sugavo ir vėl parsivedė. Bėgdamas iš parapijos, šventasis ne vargo ar darbo bijojo, bet atsakomybės prieš Dievą už savo ganytojavimą.

Vyskupo paskirtas garbės kanaaninku, niekad neužsidėjo puošnių kanaaninko rūbų, bet juos pardavė ir pinigų sunaudojo labdarybei. Jis niekad neužsidėjo nė Garbės Legijono kryžiaus, kuriuo jį buvo apdovanojusi Prancūzijos valdžia.

Visa tai rodo, kad jo nuolankumas buvo tikrai nuostabus ir autentiškas šventumo įrodymas.

Šventojo širdis

Tuos kelis šventojo gyvenimo bruožus norisi dar apvainikuoti viena kita pastaba apie jo širdies jautrumą ir gerumą. Šv. Jonas Vianney ypatingai mylėjo savo motiną. Jis pats sakė, kad vaikas, kuris turi gerą motiną, turėtų ją atsiminti verkdamas. Jis taip ir elgėsi. Taip pat jis labai mylėjo vargšus, jiems atiduodamas viską, o pats pasilikdamas didžiausiame skurde. Dar labiau jis mylėjo nusidėjėlių sielas, todėl net didžiausiems nusidėjėliams skirdavo labai mažas atgailas, užsidė-

Jėzuitų koplyčios dail. Kazio Varnelio daryti vitražai, kuriuose yra atvaizduoti žymesnieji jėzuitų šventieji iš visų ordino grupių: 1. šv. Ignacas Loyola, jėzuitų įsteigėjas; 2. šv. Pranciškus Ksaveras, didysis misijonierius; 3. šv. Robertas Belarmino, Bažnyčios daktaras; 4. šv. Andrius Bobola, kankinys, priklausęs Lietuvos provincijai; 5. šv. Aloyzas Gonzaga, jaunuomenės globėjas; 6. šv. Alfonsas, jėzuitų brolių globėjas.

damas pats sau dideles atgailas už kitų nuodėmes. Susitikdamas motiną ar našlę, ligonį, vaiką ar našlaitį, liūdinčius dėl artimųjų mirties, jis jaudindavosi iki ašarų ir juos užjausdavo. Reikėdavo tik pamatyti, kokio švelnaus žvilgsnio lydimos sustodavo jo akys ant prakalbinto vaiko. Anot vieno maldininko, jis tikrai buvo gerasis nuliūdusiųjų ramintojas, ir kiekvienas, kurs su juo susitikdavo, nueidavo pajusdamas žydrą dangaus giedrumą virš savo galvos.

Begalinį šventojo jautrumą matė žmonės klausykloje, kai jis verkdamas dėl jų nuodėmių. Niekas taip nusidėjėlių nesujaudindavo, kaip tos jo ašaros, liejamos dėl jų. Kalbėdamas apie nuodėmę ir apie nusidėjėlius iš sakyk-

los, jis negalėdavo susilaikyti nuo ašarų. Žmonės matydavo jį verkiant ir tada, kai jis vaikščiodavo kryžiaus kelius arba kai dalindavo komuniją.

Rašytojai apie šventąjį

Palikdami kitam kartui žvilgsnį į šv. Jono Vianney vidaus gyvenimą, vien iš to, kas čia pasakyta, matome tiek daug religinės romantikos, tiek heroškumo ir antgamtinio prado jo gyvenime, kad nenuostabu, jog atsirado labai daug rašytojų, bandžusių aprašyti jo gyvenimą. Gal viena geriausių Arso klebono biografijų yra parašyta prancūzo dr. Fr. Trochu ir išversta beveik į visas didžiąsias pasaulio kalbas. Lietuvių kalboje mes turėjome prancūzų rašytojo H. Gheon

parašytos biografijos vertimą. Tas pats rašytojas ir savo storą romaną "Les Jeux de l'Enfer et du Ciel" rašė taip pat šio šventojo gyvenimo įkvėptas.

Prancūzų konvertitas A. Retté 1911 m. atkeliauja į Arsą ir ten dvi savaites užsidaręs buvusioje šventojo klebonijoje, meldamasis ir atgailaudamas už savo nuodėmes, ant to paties stalo, kurį vartojo šventasis, jis pasižymi savo religinius pergyvenimus. Paskui iš to atsiranda jo veikalas "Dans la lumière d'Ars". Anglų rašytojas Cronin savo romane "The Stars look down" pagerbia šventąjį, nes vienas tame romane aprašytų asmenų perskaito Arso klebono gyvenimą, kuris jam padaro didelį įspūdį. Pran-

cūzų rašytojas Bernanos savo pagrindinius romanus "Journal d'un Cure de Campagne" ir "Sous le Soleil du Satan" taip pat parašo šventojo gyvenimo įtakoje. Abu romanai yra pilni dramatiškos įtampos ir juose abu kunigai, žmonių nuodėmių ir kovos su jomis slegiami, kenčia kaip Kristus Alyvų Darželyje.

Nėra abejonės, kad šv. Jonas Vianney labai daug prisidėjo prie merdinės XIX amžiaus Prancūzijos katalikybės atgimimo. Čia išsidėmėtini T. Merton žodžiai: "Žmonės nenujaučia vieno vienintelio šventojo galios, o juk šventumas yra stipresnis už visą pragarą." Todėl ir vakarų pasaulis, jeigu turėtų daugiau šventųjų, galėtų su didesne viltimi žiūrėti į ateitį.

TĘSDAMI savo trumpas pastabas apie J.A.V. prezidentų pasisakymus religijos atžvilgiu, čia paminėsime antrosios XIX amž. pusės ir XX amž. prezidentus.

Andrius Johnson, prezidento Linkolno įpėdinis, gėrėdamasis J.A.V. konstitucija, kur taip sumaniai yra sukurti žmogaus laisvę ir piliečių lygybę garantuoją įstatymai, pasakė: "Niekad taip ryškiai nėra matoma Dievo Apvaizdos ranka žmonių gyvenime, kaip to dokumento sudaryme ir priėmime." Taip pat gilaus dėmesio yra verta aštuonioliktojo prezidento *U. S. Grant* mintis, kai Padėkos dienos proga paskelbtame atsisaukime jis kalbėjo: "Turtingai ir laisvai besidžiaugdami visais savo laimėjimais, mes neturime užmiršti šaltinio, iš kurio jie išplaukia, ir reikšti savo dėkingumą didžiojo gailestingumo Tėvui." Savo lyg pranašiškoje vizijoje, pramatydamas teisybės dėsnių ir taikos dvasios bei religijos principų laimėjimą, jis dar 1873 m. savo inauguracijos kalboje pasakė: "Tikiu, kad mūsų Kūrėjas ruošia pasaulį tai dienai, kai nereikės nei armijų, nei laivynų." Ta gėrio, tiesos ir amžinųjų principų pergalė atsispindi ir pranašiškuose kitų dviejų prezidentų pramatymuose. *R. B. Hayes* pažymėjo, kad Dievo Apvaizda yra pilna žadančių vilčių ateities kartoms. Prezidentas *J. A. Garfield*, kalbėdamas Atstovų rūmuose 1876 m., prabilo: "Didysis įvykių Lėmėjas mus veda į aukštesnę ir kilnesnę gyvenimą."

Dvidešimt pirmasis J.A.V. prezidentas *Chester Alan Arthur* savo kalboje, 1881 m. paimant pareigas, nulenkė galvą prieš visatos Kūrėją, pratardamas, kad "Jis laiko mūsų likimą savo rankose, kad Jam priklausytų mūsų dėkingo atsidavimo duoklė".

Nedaugelis žmonių susilaukia tokio pasitikėjimo, kaip prezidentas *Grover Cleveland*. Jis buvo du kartus išrinktas šioms aukštoms pareigoms. Būdamas didelis valstybininkas, jis drauge buvo ir labai religingas žmogus. Savo pirmojoje kalboje jis pabrėžė: "Nepasitikėkime tik žmonių pastangomis, bet, nuolankiai pripažinę Visagalio Dievo gerumą ir galybę, šaukimės Jo palaimos ir pagalbos savo darbams." Antrą kartą išrinktas prezidentu, jis paskelbė: "Aš žinau, kad yra Aukščiausioji Būtybė, kuri tvarko žmonių reikalus ir kurios gerumą bei gailestingumą visada pripažino Amerikos žmonės. Aš žinau, kad ta Aukščiausioji Būtybė nenusigręš nuo mūsų ir dabar, jeigu mes nuolankiai ir pagarbiai ieškosime Jos galingos pagalbos."

Prezidentas *Benjaminas Harrison* taip pat buvo tvirtai tikintis žmogus, kas išryškėja iš jo programinės kalbos, paimant pareigas 1889 m., kai jisai taip apie amerikiečius pasakė: "Dievas uždėjo ant mūsų galvų vainiką, o prie kojų sutelkė jėgą ir turtingumą. Tačiau mes neturime pamiršti, jog tas dovanas priimame su sąlyga, kad teisingumas ir gailestingumas laikys jėgos vadžias ir kad aukštyn vedantieji

vilties keliai bus laisvi visiems žmonėms".

Pats jauniausias J.A.V. prezidentas buvo *Teodoras Roosevelt*. Paimdamas 1905 m. šias pareigas, jis tebuvo 42 m. amžiaus. Be abejo, jis turėjo būti didelių sugebėjimų žmogus, kad jį taip anksti pastebėjo ir išrinko prezidentu. Savo kalboje jis taip išsireiškė: "Nė viena tauta žemėje neturi daugiau priežasčių būti Dievui dėkinga, kaip mes, ir tai sakau pagarbiai, neturiu noro aukštintis mūsų jėga, o tik reikšdamas dėkingumą Tvėrėjui, kuris palaimino mus tokiomis sąlygomis, kurioms mums padėjo pasiekti taip didelį laipsnį gerovės ir laimės."

Amerikoje rudenį yra švenčiama Padėkos diena, kada žmonės prisimena tas gausias gėrybes, kuriomis jiems tenka naudotis ir pamaldžiai už jas reiškia Dievui padėką. Prezidentas *W. H. Taft* savo viešame pareiškime Padėkos dieną 1910 m. priminė tą gausybę gėrybių, kuriomis amerikiečiai gali džiaugtis, ir pažymėjo, kad jos yra "Dievo palaimos ir dosnumo ženklas". Vėliau tokia pat proga kalbėdamas, jis vėl išreiškė savo gilų tikėjimo jausmą, pažymėdamas, kad dievobaiminga amerikiečių šalis jaučia lyg įgimtą moralinę pareigą liudyti savo dėkingumą visko Davėjui už nesuskaitomas palaimas, kuriomis ji gali džiaugtis.

Už tautų apsisprendimo teisę ir už jų išsilaisvinimą stipriai kovojęs Amerikos prezidentas *W. Wilson*, tas pats, kuris yra parodęs tiek prielankumo atsikuriančiai Lietuvai, 1914 m. savo kalboje drąsiai žmonėms pasakė: "Juk jūs nieko kita nebijote, tik Dievo ir Jo paskutinio sprendimo... Jeigu aš netikėčiau, kad moralinis teismas bus paskutinis, kaip žmonių mintyse, taip ir Dievo sprendime, aš negalėčiau pa-

sitikėti žmonių renkama demokratine vyriausybe."

Prezidentas *Warren Harding* taip 1921 m. kalbėjo: "Tikrai buvo Dievo noras, kad susikurtų ši mūsų nauja pasaulio respublika. Išreikškime mes naujai sustiprintą tikėjimą." Po ankstyvos prezidento *Harding* mirties, nauju prezidentu tapo jo pavaduotojas *C. Coolidge*, savo pirmojoje kalboje taip pasakęs: "Pergamentai sutrupės, kardas surūdys, tik dvasinė žmogaus prigimtis pasiliks triumfuojanti... Amerika neieško žemiškos imperijos, statomos ant kraujo ir prievartos... Jokios pagundos nepatraukia jos dominuoti svetimiems kraštams... Ji neieško kitų dalykų, tik Visagalio Dievo malonės."

Prezidentas *Herbert Hoover* savo pareigose buvo sunkiausiu ekonominės krizės metu nuo 1929 iki 1932 metų. Paskutiniais savo prezidentavimo metais, prabildamas į kongresą, jis kalbėjo: "Noriu pabrėžti, kad socialiniai ir ekonominiai sprendimai nepatenkins žmonių vilčių, jeigu jie nesiderins su mūsų rasės tradicijomis, šimtmečiais giliai įaugusiomis į žmonių jausmus, ir jeigu nesiderins su kova už gyvenimo idealus, kurie yra įaugę į tikyba ir kurie maitinami iš grynai dvasinių šaltinių."

Ilgametis Amerikos prezidentas *Franklin Roosevelt*, kuriam valdant vystėsi didieji paskutiniojo karo įvykiai, 1945 m. taip kalbėjo: "Visagalis Dievas daugiopai yra palaiminęs mūsų žemę. Jis davė mūsų žmonėms tvirtas širdis ir stiprius ginklus, kuriais galėtų kirsti stiprius smūgius, siekiant laisvės ir tiesos. Jis mūsų kraštui davė tikėjimą, kuris tapo tautų viltis visame suvargintame pasaulyje. Dabar mes meldžiamės į Jį, kad aiškiai matytume savo kelią, kuris veda į geresnį gyvenimą mus ir kitus žmones, kuris veda

Šv. Ignacas Loyola (jėzuitų koplyčios vitražo dalis), įsteigęs Jėzuitų Ordiną 1540 m. Dabar pasaulyje yra apie 35.000 jėzui-

į pasiekimą Jo valios, t. y. taikos žemėje."

Trisdešimt antrasis prezidentas *Harry S. Truman* galėjo didžiulis, kad jis yra demokratiškai išrinktas vadovas krašto, jau turinčio virš 150 milijonų gyventojų. Kalbėdamas 1950 m. kongresui, jis pasakė: "Mes darbuojamės, siekdami geresnio gyvenimo vi-

siems žmonėms, kad jie galėtų geram tikslui panaudoti tas dovanas, kurio-
mis juos Sutvėrėjas apdovanojo. Mes
norime sukurti tokias materialinio gy-
venimo sąlygas, kuriose visi žmonės
be išimties galėtų prideramai gyventi,
dirbti naudingą darbą, tarnauti savo
bendruomenei ir garbinti Dievą... Kai
mes artėjame prie dvidešimtojo šimt-
mečio pusės, turime toliau prašyti jė-
gos ir vadovavimo Aukščiausiąją Jė-
gą, kuri mums atnešė taip. dideles
progas žmonijos gerovei".

Dabartinis prezidentas *Dwight Ei-
senhower* labai vertina tikėjimą ir re-
liginę praktiką, pats duodamas pavyzdį.
Dar 1952 m. jis spaudai pateikė to-
kį pareiškimą: "Dalis tų privilegijų,
kurias aš gavau gimdamas, buvo tai,
kad gimiau religingoje šeimoje. Mano
motina ir močiutė tikėjo, kad Dievo
baimė yra išminties pradžia. Šv. Raš-
tas jų gyvenime turėjo gyvybinę įtaką.
Jos labai stengėsi tas tiesas iškiepyti
šešiuose sūnuose. Nepaisant sausros
ir skėrių, kurie naikino mūsų gėrybes,
nesu girdėjęs savo tėvo rūgijant... Ir
mūsų krašto istorija yra tokių dievo-
baimingų šeimų istorija. Mūsų laisvą
santvarką išaiškina tik religiniai pa-
grindai. Amerikos steigėjai priminė
Dievą, norėdami įprasminti savo re-
voliuciją: visi žmonės yra Kūrėjo ap-
dovanoti tam tikromis neatimamomis
teisėmis. Ir tai davė įkvėpimo siekti
laisvės".

Šis suglaustas žvilgsnis į didžiosios
Amerikos vadovus, į valstybės priekin
demokratišku būdu pastatytus vyrus,
į jų pasaulėžiūros pamatus, parodo,
kad jie tikėjo Dievą ir tuo tikėjimu
grindė valstybės gerovę. Tik siaurų
pažiūrų raudonieji diktatoriai, kuriems
teisingojo Dievo buvimas trukdo jų
savivaliavimą, nori iš žmonių širdžių
išplėsti tikėjimą.

jaunimo paslaptys

EMANCIPACIJA AR PRIKLAUSOMYBĖ?

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Gerbiamas Redaktoriau,

ESU studentas ir dalyvauju lietuvių jaunimo organizacinėje veikloje. Dažnai mes diskutuojame įvairiais šių dienų klausimais. Kartais mūsų diskusijos nukrypsta į mums neišrišamą problemą: ar jaunimas turėtų veikti organizacijose drauge su vyresniaisiais, ar būtų naudingiau nuo vyresniųjų atsiskirti? Kai kurie gina pirmąją nuomonę, sakydami, kad jaunimas gali daug ko pasimokyti iš vyresniųjų, todėl yra geriau veikti drauge su jais. Kiti yra antrosios nuomonės šalininkai. Jie sako, kad tik visiškasis atsiribojimas nuo vyresniųjų gali pagyvinti jaunimo veiklą. Vyresnieji neleidžia jaunimui pasireikšti ir parodyti iniciatyvos. Jie jaunimo nesupranta, siūlo tik savo pasenusius veiklos metodus ir niekina tai, ką jaunimas svetimuose kraštuose yra išmokęs.

Atrodo, kad ir mūsų spauda yra linkusi palaikyti antrąją nuomonę. Vis dažniau ir dažniau tenka skaityti, kad jaunimas turi perimti vadovų pareigas, jis pats turi būti daugiau už viską atsakingas, jis turi pratintis būti nepriklausomas nuo vyresniųjų. Neseniai

viename laikraštyje net su tam tikra panieka ar pasigailėjimu buvo išsitar-ta apie vieną lietuvių studentų korporaciją, kad ji atsikūrusi ne pati, kaip yra padariusios kitos korporacijos, bet ją atkūrę vyresnieji. Todėl vyresniųjų kišimasis į jaunimo veiklą, atrodo, yra laikomas neigiamu reiškiniu.

Būčiau labai dėkingas, jeigu paaiškintumėte, kokia nuomonė jums atrodo teisingesnė ir į kurią pusę jaunimas turėtų orientotis.

Laukiąs atsakymo,

Studentas Algis

Mielasis Algi,

Kiekvienas žmogus nori būti laisvas ir nepriklausomas. Visa žmonijos istorija yra pilna laisvės kovų. Už laisvę kovoja tautos, luomai ir atskiri individai. Visais laikais emancipacijos, tai yra išsilaisvinimo iš kitų valdžios, siekė pavergtos tautos, baudžiauninkai, vergai, o taip pat moterys, ypač tuose kraštuose, kur jų teisės buvo žymiai susiaurintos. Tam tikros emancipacijos — išsilaisvinimo iš vyresniųjų globos — siekia ir bręstąs jaunimas — paaugliai. Tik šių paauglių motyvai

nėra socialiniai, bet grynai psichologiniai. Jų "laisvės kovos" nesitęsia ilgai, nes kai galutinai subręsta, kai jų kunkuliuojanti ir nepastovi prigimtis apsimsta ir nusistovi, tada baigiasi ir kovos. Tada daugumas tų kovotojų įsitikina, kad jų kovos buvo visai nereikalingos, nes jų laisvės niekas nevaržė, tik dažniausiai vyresnieji stengėsi nurodyti kelius, kuriais einant, nepatenkama vergijon, bet užaugama visuomenei naudingi žmogumi.

Bręstančios jaunuomenės santykiuose su suaugusiais gali būti daroma klaidų iš abiejų pusių. Klaidingai galvoja jaunuoliai, kurie, išklaušę universitete vieną kitą semestrą paskaitų ar perskaitę kelias knygas, jau laiko save gudresniais ir mokytesniais už vyresnius. Taip pat yra klaidinga manyti, kad viskas, kas buvo studijuojama Europoje, jau yra pasenęs mokslas, kad tik šių laikų ir šių kraštų profesorai bei jų knygos atveria žmogaus akis tikrai tiesai. Nėra teisinga galvoti, kad vyresnieji nesupranta dabartinio jaunimo problemų, kad jie yra atsilikę savo galvosenoje, kad jie nenori jaunimui duoti laisvės, bet tik stengiasi jam vadovauti ir primesti savo galvoseną bei veiklos metodus.

Tačiau ir vyresnieji gali labai klysti, manydami, kad jaunimas dar labai vaikiškai galvoja, kad jis yra netinkamas jokiam rimtesniam darbui, kad juo negalima pasitikėti, kad reikia kovoti prieš visa tai, ką jis čia išigyja, ir piršti tik tai, ką mes atsivežėme iš Lietuvos.

Jeigu mūsų jaunimo organizacijos nori būti tikrai lietuviškos, vyresniųjų pagalba joms būtinai reikalinga. Juk daugumas dabartinio jaunimo Lietuvos arba visai nėra matęs, arba mažą ką iš jos gyvenimo teatsimena. Vyresnieji gali būti geriausias šaltinis, iš ku-

rio jaunimas gali semtis žinių, norėdamas būti ištikimas Lietuvos papročiams ir tradicijoms. Be nuolatinės Lietuvoje augusių ir mokslus ėjusių vyresniųjų pagalbos jaunimas, nors ir labai patriotiškai nusiteikęs, nejučiomis nukryps nuo visa to, kas lietuviška, ir pradės eiti svetimųjų keliais.

Bet ir vyresniesiems reikia labai rimtai priminti, kad, jeigu jie nori su jaunimu bendradarbiauti, yra būtina stengtis jaunimą suprasti ir įvertinti tai, ką gero jis čia yra išsigijęs, o ne tempti jį vien tik ant savojo kurpalio. Nereikia visko griauti ir prieš viską kovoti, ko Lietuvoje mes neturėjome. Kas yra gera, reikia priimti, bet, išeinant iš čia išigyto gėrio, reikia jį tobulinti ir papildyti tuo gėriu, kurį mes esame atsinešę iš Lietuvos. Tai yra vienintelis ir pats teisingiausias vyresniųjų su jaunimu bendradarbiavimo metodas. Kartais jaunimas, lyg patvinęs pavasario upelis, smarkiai bėgdamas išsina net iš krantų. Tokiu būdu jėga yra eikvojama ir leidžiama niekais. Vyresniųjų pareiga jį vėl stengtis įstatyti į tikrąją savo vagą, padėti jam savo patarimais ir tėviškai stovėti šalia. Tačiau būtų didelė klaida, jeigu vyresnieji neleistų pasireikšti jokiai jaunimo iniciatyvai, prieš viską kovotų, viską kritikuotų, piršdami tik savo prekę, savo metodus ir traukdami jaunimą prievarta eiti paskui juos. Jaunimas tada prieš vyresnius sukils, nuo jų šalinsis ir stengsis emancipuoti, manydamas, kad yra neteisingai kėsiniamasi prieš jo brangiausią turtą — laisvę.

Reikia pačiam jaunimui leisti vadovauti savo organizacijoms, bet reikia veikti drauge su jais ir padėti savo patarimais. Jeigu laikraščiuose buvo pasirodžiusių priekaištų, kad viena ar kita jaunimo organizacija ne pati atsi-

MONTESORINIAI PRINCIPAI MODERNOJE VAIKO PSICHOLOGIJOS MOKSLO RAIDOJE

* * *

PROF. DR. ADELAIDE COLLI GRISONI

(Kalba, pasakyta XI Tarptautinėj Montessori Konferencijoj, Romoje)

ELIAUSIŲJŲ vaiko psichologijos studijų rėmuose Marijos Montessori vardas turėtų būti kur kas dažniau minimas negu iš tikrųjų tai daroma. Skaitant pačius naujausius tuo klausimu veikalus, tenka nepaprastai nustebti, kad juose net neminimas jos didingas darbas. Juk jiniai, genialaus nujautimo dėka, yra sukūrusi ištistus vaiko psichologijos studijų skyrius. Tačiau akylam skaity-

tojui vis dėlto yra aišku, kad daugelis principų, kuriais remiasi Marijos Montessori darbas, yra ne tik visuotinio pobūdžio, bet ir nepamainomos reikšmės. Jų vertę dar labiau paryškina ir iškelia paskutiniųjų tyrinėjimų duomenys. Tų tyrinėjimų, kurie, nors kilę iš skirtingų išeities taškų ir turi skirtingas kryptis, prieina tų pačių išvadų, kurių buvo priėjusi Marija Montessori anais tolimais laikais, kai modernios neuropsichologijos ir psichofiziologijos mokslai dar neturėjo tų patvirtinančių duomenų kaip šiandien.

Galima drąsiai sakyti, kad iš esmės jos intuityvaus bei genialaus darbo svarbumas šiandien dar labiau iš-

kūrė, bet ją atkūrė vyresnieji, tai yra ne kas kita, kaip tik per greitas ir nepagalvotas labai klaidingas sprendimas. Į šį klausimą daugiau nesileisdami, tik tiek pasakysime, kad, mūsų žiniomis, visos jaunimo organizacijos yra susikūrusios ar atsikūrusios su vyresniųjų pagalba, gal išskiriant tik

Amerikoje paplitusias paauglių gaudas (teenagerių genges).

Tad mūsų išvada yra tokia: vyresniųjų veikla bus tuščia, jeigu jie nesirūpins jaunimu, o jaunimo veikla nebus vaisinga, jeigu jie j pagalbą nesikvies vyresniųjų ir nedirbs su jais ranka rankon.

ryškėja, kai vaiko psichologijos tyrinėjimai yra suintensyvinti ir vis gausesnės studijos patvirtina jos pagrindines teorijas. "Vaiko Atradimas" — toks yra jos vienos knygos pavadinimas — yra tikrasis jos viso gilaus mokslinio darbo postulatų. Lygiai kaip Mendelio lentelės spragos, dešimtmečiams einant, palaipsniui yra užpildomos, (lentelės galiojimas kaip tik ir yra didysis mokslininko atradimas), taip ir šios srities tyrinėtojai prisideda prie Marijos Montessori duotųjų rėmų užpildymo savo įnašais, kurie akivaizdžiai patvirtina jos atradimus. Tuo būdu jie vis labiau sutvirtina visuotinai globalinę bei vieningą, kad ir dar nepilną išvargą apie tikrąją vaiko esmę jo neuropsichinės ir psichosocialinės raidos.

Požiūrių, kurie liečia Marijos Montessori mokslinių išvadų tikrumą, pernelg yra gausu.

Tik pagalvokime apie ypatingą jos domėjimąsi vaiku pačioje jo gyvenimo pradžioje — taja maža ir taip sunkiai tirama būtybė — psichologijos tyrinėtojų ilgą laiką užmiršta, o ir pačios šeimos laikoma tikrai rūpestingos priežiūros objektu, kuri tereikia švelniai globoti jo fizinės plėtros raidoj. Dabartiniu metu, žymiausi psichologijos tyrinėtojai kūdikį laiko tuo tikroju atradimu, kuris sielotyros mokslo požiūriu reiškia pačią svarbiausią fazę busimosios asmenybės susidaryme. Tuojau pat ne pro šalį būtų prisiminti, kad Marija Montessori yra parodžiusi gilų susidomėjimą judesių plėtra bendrai, o rankos judesių išsivystymu ypatingai, jiems abiem esant neurologinės raidos požymiais, o svarbiausia neuropsichiniais evoliuciniais tarpsniais. Ta pačia linkme nūnai reiškiasi vis didėjantis domėjimasis neurofiziologijos mokslu, kurio tyrinėjimai jau

privedė prie kai kurių klinikinių skyrių patikrinimo ir reikšmingų gretiminių pritaikomybių, kurios naudojamos pagelbėti vaikams su fiziniais trūkumais.

Tik pažiūrėkime, kokią nepaprastą reikšmę Montessori skiria aplinkai, laikydama ją lemiamu elementu psichologinėje vaiko raidoje, ir palyginime tai su vėlesniaja dinamiškosios psichologijos pakraipa, kuri individo ir aplinkos sąveikoje — daugiausia atsižvelgiant į aplinkos veikmę — išskėlė naują elementą gilesniam "aš" psichologijos pažinimui. Šiek tiek giliau pagalvokime su koku ypatingu atsidėjimu Montessori tyrinėjo vaiko elgesį ir aplinkybes, kurios pateisina to elgesio vidinius motyvus — dėmesio sritis bei staigias naujų funkcijų apraiškas — ir įsidėmėkime kaip naujajai psichofiziologijai visumoje yra būdingas tas pats priėjimas, kuri iš esmės ir vadovaujasi tais pačiais motyvais.

Visų pirma išigilinkime į reikšmę, kurią ji teikia individui, kaip vienetui (unit), kai šis yra psichologinių studijų veiksmu, anapus bet kokių dogmatinių nuostatų ir turėkime galvoje dabartinį individualybės vertinimo uždavinį buities judrumoje, dinaminės psichologijos ribose.

Itin vertingas yra jos įnašas į problematinių vaikų auklėjimo studijas. Tai taip vadinamasis "difficult child", turįs būdo ir elgsenos trūkumus. Nors pats terminas ir yra visai naujas, tačiau jam atitinkamos sąvokos "nepritaikęs" (disadapted), "socialiai blogai pritaikęs" (socially maladjusted) vaikas, dažnai užtinkamos Marijos Montessori veikaluose, kadangi ji nepaprastai kruopščiai yra tyrinėjusi santykius vaiko su šeima ir vaiko su socialine aplinka.

Kaip auklėtojai, Marijai Montessori visos vaiką liečiančios problemos neturėjo vien tikrai abstraktinę, grynojo tyrinėjimo vertę. Jos ryškiai prisistatė jai, kaip žmogiškosios bei faktinės vertybės. Pradėdama savo karjerą, ji statė savo darbo centran nenormalaus ir neprisitaikiusio vaiko gydymo problemą. Sakau gydymo (therapeutical) problemą, nes jos auklėjamoji sistema iš tikrųjų ir yra terapija. Ta prasme, mes Mariją Montessori galime tikrai laikyti vaikų psichoterapijos pioniere. Kaip psichiatrė, aš norėčiau kiek ilgiau stabtelėti ties šiuo klausimu. Jis yra labai reikšmingas, tos naujos ir specializuotos mokslo šakos — kūdikio neuropsichiatrijos — pilnam išsivystymui.

Tai tyrinėjimų sistema, į kurią susieina ne tikrai neurologija ir psichiatrija, bet ir psichologija, sociologija ir pedagogika. Ši pastaroji modifikuota pagal psichologinį klinikinį kriteriumą.

Visa Marijos Montessori pedagogika yra taip sudaryta: ji yra pagrįsta fiziologija (neurofiziologija ir psichofiziologija), ji reikalauja gilios biologinės kultūros ir reiškiasi sistema, kurios medžiagą galima lygiai gerai naudoti auklėjimo tikslams, kaip ir psichologiniams tyrinėjimams. Ji turi eksperimentinės mokslo medžiagos griežtumą ir pilnumą.

Nagrinėdami tą medžiagą, kuri sudaro psichomotyvinių testų eilę, iširtų ir pritaikytų vaikui paskutiniųjų dvidešimties metų bėgyje, mes joje randame tiesioginiai ir netiesioginiai tuos pačius požymius, k. a.: medžiagą psichosensorinei sandarai tirti, medžiagą psichiniam veikimui įvertinti — laipsniškai mnemoninę (skatinančią atmintį), asociatyvinę, kūrybinę, intuityvinę,

Jaunimo Centro portalas

— pareinamai nuo įvairių vaikystės raidos tarpsnių.

Palaipsniui kūdikio neuropsichiatrija tampa specializuota šaka, nes jaučiamas reikalas sujungti į vieningą kultūrinį apmokymą eilę skirtingų disciplinų. Visos jos būtinai reikalingos tiems, kurie nori padėti vaikui apsaugoti nuo neuropsichinių ligų arba sutrikimų jo psichosocialinėj raidoj.

Dėl to kūdikio neuropsichiatrija yra tik iš dalies klinikinė. Ji labiau kreipia dėmesį į socialines kūdikystės bei vaikystės problemas. Šioje srityje paskutinais dešimtmečiais yra padaryta daug tyrinėjimų ir pasiekta nemažų rezultatų. Galima sakyti, kad

neuropsichiatrija, prasidėjusi mokslo institutuose ar ligoninėse, dabar pereina į socialinį gyvenimą su labdaros ir gydymo uždaviniais, kurie puikiausiai derinasi su auklėjimo tikslais. Kūdikio neuropsichiatrijos konsultaciniai punktai "Consoltorio", šiandien užtiknami visuose miestuose ir net miesteliuose, tiksliai dalinai rūpinasi medicinos problemomis. Daugiau darbo skiriama socialinėms kūdikio ir vaiko problemoms, kuriose jungiasi terapija ir auklėjimas, dažnai net susiliedami. Baigdama šią įtarpą, aš vėl grįžtu prie terapijos.

Vienas svarbiausių uždavinių, su kuriais susiduria vaikų neuropsichiatrijai, yra išsprendžiamas mokyklose (pradedant motinos mokykla), į kurias yra surenkami vaikai, mokymosi požiūriu, neduodą pakankamų rezultatų ir kurių elgesys yra netinkamas nei mokykloje, nei šeimos aplinkoje. Paėmus į specialias mokyklas šiuos vaikus su anomaline psichika ir anomaliais pojūčiais, neuropsichiatro gydomas uždavinys yra rūpintis visais tais vaikais, kurie nors ir yra protiniai normalūs, tačiau rodo elgsenos trūkumus bei jų neprisitaikomumą aplinkai ir dėl to jų tolimesnis auklėjimas yra dideliame pavojuje. Jie įvairiais požiūriais (kliniškai, psichometriškai, psichologiškai) tiriami ir studijuojami tol, kol pagaliau paaiškėja priežastis, iššaukusi elgsenos nereguliarumus, nors kartais išoriniai simptomai yra labai nepanašūs ir skirtingi.

Nepriklausomai nuo to, ar reikštųsi neurozė, ar aplinkos sukeltas reaktyvinis stovis, ar net konstitucinę neuropatiją reflektuoja sutrikimai, tokių vaikų egzistencijos problema yra dažniausiai suvedama į psichoterapinę — individualinę ar grupinę — formulę. Neuropsichiatras, auklėtojas ir šeima

čia turi veikti pilnai sutardami aiškaus uždavinio ribose, kartais ir gana ilgą laiką, bet su užtikrintais rezultatais, žinoma, tol, kol stropiai bus sekama diagnozė ir gydymo pritaikymas. Kaip tik šioje srityje Marijos Montessori nuomonė randa įtikinantį patvirtinimą, ypač jos auklėjimo povokio (konceptijos) tikslumo bei pritaikomumo atžvilgiu. Toji sritis iškelia gydomuosius požiūrius (aspektus) vaikų su aiškiais elgsenos pakrikimais bei psichoreaktyvinio pobūdžio sunkumais.

Trumpai panagrinėkime kūdikio psichoterapijos pritaikymą, nediskutuodami smulkiau doktrininių pagrindų, kuriais remiasi atskiros kryptys, nes mus daugiau domina gydomojo (terapinio) veikimo raida negu dogmatinės prielaidos.

Pirmiausia reikia skirti individualinę psichoterapiją (vadovaujamą ir nevadovaujamą) nuo grupinės psichoterapijos. Pirmuoju atveju pagrindinis elementas yra veiksminis santykis gydytojo su gydomuoju. Tai yra pagrindas jausmų raidai ir paciento energijų palaiapsniškam rikiavimui į tvarkingo ir normalizuoto gyvenimo formą. Grupinėj psichoterapijoj tas pats tikslas yra pasiekiamas grupių sąveika: individualūs asmenys — pacientai, su skirtingomis vienas kitam prieštaraujančiomis psichologinėmis laikysenomis, patenka gydytojo sudaromam "simbiozo" atmosferom. Gydytojas, remdamasis spontaniškais gydomųjų reakcijomis, skatina kiekvienam pacientui palankius gydomuosius pradmenis ir tuo sudaro grupės gydomąją nuotaiką. Abiejose gydymo pakraipose vaikas įjungiamas į aplinką, turinčią gydomąją paskirtį, bet tiesioginiai neveikiama į gydomojo psichologinę struktūrą, o duodama vaikui aplinka, į kurią jis, taip sakant,

pasineria, imdamas iš jos tuos elementus, kurie yra reikalingi jo išsijungimui į visuomenę. Gydytojo veikimas yra netiesioginis, bet gydomasis veikimas daugiausia pareina nuo aplinkos, kuri gydytojo sumaniai naudojama veiklumui paskatinti, dėmesiui sukelti ir veiksena formuoti. Visa tai turi padėti pralaužti vaiko užsidarymą bei išlyginti trūkumus, kurie jam kliudo pritaipyti prie visuomeninio gyvenimo.

Man rodos, jog palietus šį tašką, nebereikalinga daugiau įrodymų, kad Marijos Montessori mintys jau yra išsiskverbusias į pagrindines vaiko psichoterapijos sąvokas. Ji sako: "Pirmasis auklėjimo uždavinys yra parūpinti vaikui aplinką, kurioje jis galėtų išlavinti jam gamtos skirtąsias funkcijas". Veikimo lauko ir darbo nuotaikos atžvilgiu mūsų išpūdziai nesiskiria, ar mes įžengsime į Vaikų Namus ar į Psichoterapijos Skyrių.

O vis dėlto įdomu smulkiau patyrinti tokio skyriaus išsivystymą, ypač turint galvoj panaudotą medžiagą ir būdą, kuriuo ta medžiaga yra naudojama.

Priešmokyklinio amžiaus vaikų atveju dažniausiai yra taikoma vadina moji "žaidimo terapija". Reaktyvinės fazės vaikas, priešingai nusistatęs prieš aplinką, agresyvus ir impulsyvus, taip pat inhibicijos ar socialinės izoliacijos fazėj esąs vaikas, suvedamas į sąlytį su aplinka, kurioje gali būti pakartojamos neigiamos jo gyvenimo patirtys ir jos vėl išgyvenamos žaidime.

Tačiau žaidimas nėra pats sau tikslas — jis turi reflektuoti įvykius ir pasikeitimus, kurie vaiko sielai atnešė psichines žaizdas ir nusivylimus. Todėl medžiaga nėra žaislai, bet eilės daiktų, turinčių žaislų dimensijas, tokių daiktų, kaip vaikas juos randa na-

muose arba, bendrai kalbant, gyvenamoje aplinkoje. Greičiau, tai suaugusiųjų pasaulis, sumažintas pagal vaiko proporcijas, kad jis galėtų veikti kaip suaugusis, vėl išgyvendamas neigiamas patirtis ir įgydamas tų patirčių, kurių jam trūksta. Tas spontaniškumas ir reikalas vėl išgyventi tas patirtis, leidžia vaikui vėl įžengti į veiklią ir socialią jo asmenybės fazę. Vaikai yra laisvi, bet laisvi dirbti. Dabar jau lengviau suprasti tapatybę tarp aukščiau minėtos gydomosios atmosferos ir Marijos Montessori sampratos apie vaiko reikalą savaimingai reikštis, pamėgdžijant suaugusiųjų gyvenimą, kad galėtų lengviau jame susivokti. Tačiau toks pamėgdžijimas neturi nieko bendra su "plagiavimu", bet iš pagrindų yra selektyvinis ir psichomotyvinis. Vėl cituoju Mariją Montessori: "Vaikas, savaimingomis savo apraiškomis, savo pažangumu, intensyviomis savo pastangomis ir turėdamas laisvo pasirinkimo užtikrinimą, dažnai mums nurodo savosios plėtros būtinų reikalavimų nuostatus", arba: "Vaikas, kuris pasidaro labiau savarankus, išgydamas naujų sugebėjimų, tegali normaliai plėtotis tik tada, kai jis turi veikimo laisvę".

Neurotinio vaiko palaipsniškas jausminės ir protinės raidos vyksmas yra buvęs suvaržytas ar iškreiptas. Jis gali pasidaryti vėl normalus tik savo paties veikimo dėka, todėl mes jį ir vedame iš akligatvių į platų gyvenimo patirties kelią. Veiklumas, plėtra savaiminių dėmesių, nuoseklus susitelkimas tuose pačiuose dėmesiuose, kūrybingumas, tvarkos pajautimas kasdieninio gyvenimo įvykiuose, pamažu jam vėl padeda tvarkyti save ir veda jį į džiaugsmingą dinamiką, kuri yra būdinga normalaus vaiko gyvenimui. Tai pagrindinės sąvokos, kurio-

mis vadovaujasi "sunkaus vaiko" psichoterapija ir lygiai tas pačias sąvokas mes randame jau seniai taikomas montesorinėse mokyklose. "Iš to ir seka, kad auklėjimas nėra tai, ką duoda mokytojas, bet greičiau natūralus vyksmas, kuris savaimingai plėtojasi žmoguje. Išsiauklėjimas neateina besiklausant žodžių, bet jis išsivijamas savo patirtimi aplinkoje. Mokytojo užduotis nėra kalbėti, bet paruošti tinkamą aplinką su tvarkingai joje išdėstytais įvairiais daiktais, skatinančiais kultūringą veikimą". Montessori dar prideda, kad geriausias mokytojuji įrodymas, jog jo darbas tikrai yra sėkmingas, yra tai, jeigu jis gali pasakyti: "Vaikai dabar dirba taip, lyg aš neegzistuočiau".

Dar ryškesni yra sąlyčio požymiai tarp tos atmosferos, kurioje pagal Montessori sistemą auklėjamas vaikas gyvena ir tarp atmosferos grupinėj vaikų psichoterapijoj. Pagrindas — savaimingoji veikla, iššaukta aplinkos, kad užsimegztų socialinio gyvenimo formos, iš kurių kiltų broliškieji ryšiai tarp paskirų grupės narių. Ar tai būtų intelektualinio ar praktiško veikimo klausimai, pats pagrindinis dalykas visada lieka tas pats: duoti vaikui veiksmų pasirinkimo laisvę tik tiek apribotą, kiek tai yra reikalinga jam tam tikrais atvejais, ir palengvėl pratinti jį patį įveikti kliūtis be kitų pagalbos, vis labiau padedant jam išplėtoti tvarkingumą, judesių koordinaciją ir savęs apvaldymą. Taikant psichoterapiją, pamažu ima nykti nenormalios reakcijos, ir vaikas įpranta reikšti savo emocijas ir taip pat psichines energijas, prisitaikydamas prie aplinkos ir susiderindamas su socialinio gyvenimo reikalavimais. Trumpai suglaudus Marijos Montessori veiklos sąvokas, būtų galima jas taip išreikšti:

ti: "Vaikai aiškiai supranta, kad jie sudaro bendruomenę, kuri ir elgiasi kaip jai dera; jie patys susivokia priklausą grupei ir prisidedą prie tos grupės veiklos... ne tik ją respektuodami, bet ir nuoširdžiai dirbdami jos labui. To lygio pasiekę, vaikai jau neveikia mechaniškai, jie siekia pasisekimo, atiduodami pirmenybę grupės garbei. Tai pirmasis žingsnis į socialinę sąžinę".

Visi čia suminėtieji palyginimai, atrodo, turėtų būti visiškai aiškūs. Galima būtų prieštarauti, kad visos auklėjimo sistemos siektų tų pačių tikslų ir galutinėj išvadoj naudotų tas pačias priemones, kurios bent šiek tiek galėtų būti palygintinos. Bet vienas dalykas yra principai, o auklėjimo formulių pritaikymas kasdieninei praktikai yra visai kitas dalykas. Smulkmenų bei mažmožių svarba, visiškas priemonių pritaikymas psichologiniams vaiko reikalavimams ir pats faktas, kad tokios priemonės tikrai moksliskai atitinka vaiko giliuosius potroškus — tai vis dalykai, kurie kartais yra neaiškūs, o kartais net priešaringi. Tačiau iš tikrųjų, tai yra apčiuopiamos realybės, kurios nepaprastai vaizdžiai išryškina Marijos Montessori auklėjimo darbo rūpestingą ir moksliską išdėstymą. O jis įgauna gydymo pobūdį tuo atveju, kai pasirodo esąs reikalingas vaiko psichosocialinio vystymosi normalizavimas.

Baigdama norėčiau iškelti vieną faktą, jog neseniai iš J.A.V. importuotosios "occupational therapy" taikymas yra gana artimas Marijos Montessori galvosena. "O.T.", "terapinis aktyvizmas", kuris kartu su kitomis terapijos formomis, taikomas fizinių trūkumų turinčiųjų rehabilitacijai, stengiantis grąžinti pacientą į socialinį gyvenimą, panaudojant laisvojo veikimo

būdas, padedančius jam išsivaduoti iš jį supančios izoliacijos bei pasiliuosuoti nuo slegiančios jį ligoniškos savijautos, kuri dažnai pasidaro jo menkystės kompleksų priežastimi. Tuo būdu mūsų pasiūlomieji pacientui užsiėmimai, kokių jis spontaniškai ir laisvai pageidauja, nebūtinai turi būti darbas. Tai daugiau priemonės vidiniams gyvenimo potroškiams pasireikšti, paskatoms bei reakcijoms sužadinti. Tai formulė, kurią sumaniai taikant pacientui, vėl iššaukiamas noras gyventi, dalyvauti grupinėj veikloj, vėl užimti savo vietą socialiniame gyvenime — žmonių bendruomenėje.

"Occupational therapy" pagrindinis bruožas yra ne materialinio užsiėmimo pateikimas pacientui, bet parūpinimas paskatų, skatinančių jį veikti. Tai netiesioginis priminimas, kad gyvenimas yra ne kas kita, kaip judėjimas ir veikimas, kaip mus ir moko Montessori, sakydama: "Kai rankos tikslingai veikia, tada ir žmogaus dvasia rami".

Iš tikrųjų, tai ir yra tas pats pagrindinis akstinas, kurį vaikas gauna ir kurio pagalba išplėtoja įvairias galias montesorinėje aplinkoje.

Vertė *D. Kutkaitė*

ĮTARINĖJIMAI PRANYS ALŠĖNAS

ŠEIMOS židinių reikalai nūdien yra itin trapūs, ypač Šiaurės Amerikos kraštuose. Norint išnagrinėti, dėl ko taip yra, reikėtų platesnių psichologinių studijų. Tam gali būti įvairiausių priežasčių, bet šiame rašinyje, pasinaudodamas kanadiška spauda, noriu nurodyti tik vieną labai didelį šeimų vėžį — įtarinėjimą. Labai dažnai neištikimumu vyrai įtaria žmonas, o žmonos vyrus visai be jokio pagrindo.

Toronto dienraštyje "Daily Star" yra patarimų ir atsakymų skyrius šeimoms reikalais, labai sumaniai vedamas gabios žurnalistės Ann Landers. Čia paduosime tik vieną kitą faktelį iš įtarinėjimo srities.

Kažkokia Uršulė klausė skyriaus vedėją patarimo, kaip sukombinuoti vienoje šeimoje skyrybas tarp vyro ir

žmonos, nes ji esanti tos žmonos vyrą ir šeimos tėvą labai išimylėjusi. Po to pasipylė įtarinėjimo laišakai skyriaus vedėjai. Kai kurie buvo pilni isterijos, o kai kurie skanaus juoko. Viena ponija taip savo laiške skyriaus vedėjai rašo:

— Brangioji Ann, tas "Uršulės" laiškas mane tiesiog trenkte pritrenkė. Ji sakosi, kad draugaujanti su vedusiu vyru ir nesigailėtų sumokėti jokios kainos, jeigu to vyro žmona sutiktų skirtis. Tada jai būtų laisvas kelias su juo susituokti. Ji savo laiške Jums rašė: "Jo žmona yra gera motina, o taip pat ir gera žmona. Ji niekad nesižvalgo į svetimus vyrus. Todėl jos vyras neturės pagrindo skyryboms." Taigi, brangioji Ann, *toji žmona esu aš...* Jei-gu mano vyras nori tokios laisvės, štai ką jis turi padaryti: tik užminti man

apie tai ir paprašyti skyrybų. Ilgesnį laiką jau aš žinau tuos "Uršulės" ir mano vyro santykius. Esu tikra, kad ir "Uršulė" gali rasti mano telefono numerį abonentų knygoje. Jeigu ji mane pašauks, šitą pasiūlymą aš jai pakartosiu telefonu. Arba jeigu ji galėtų prikaltinti tą mano senąją ožį už-eiti drauge pas mane į namus — aš pasistengsiu su triukšmu ištrenkti juodu abu pro duris, kad jų niekad nebe-matyčiau.

Iš šito laiško atrodytų, kad toji "Uršulė" jau visiškai aiškiai žinoma. Deja, tai ne vienintelis skyriaus vedė-jai atėjęs laiškas. Kita moteris štai ką rašo:

— Brangioji ponia Landers, toji akiplėša, kuri po savo laišku pasirašė "Uršulė", yra ne Uršulė, bet Marija. Čia man viskas yra aišku kaip ant delno. Mano vyras atsivedė ją į namus drauge su kitais įstaigos tarnautojais Kalėdų banketo proga, o ji tada visą laiką žvilgčiojo į mano vyrą, kol vienas valdininkas išsivedė ją pro duris. Nuo to laiko ji galvoja, kad mano vyras yra ją išmylėjęs. Ji yra iškepusi bent du tortus ir atnešusi į įstaigą. Taip pat ji yra jam parašiusi keletą meilės laiškų, kuriuos vyras man yra parodęs. Aš tikiu, kad šis mano laiškas bus išspausdintas, o jį perskaičiusi, gal ir ji liausis buvusi maru kitiems.

Taigi, matome, kad ir kita moteriškė yra "visiškai tikra", jog toji "Uršulė" rašo apie jos vyrą. Tačiau pasiskaitykime ir poros vyrų laiškus tuo pačiu reikalu.

— Mieloji Ann Landers, galimas daiktas, kad savo vedamu skyrium Jūs pagelbėjote daugeliui žmonių. Deja, man padarėte daug skausmo ir rūpesčio. Ši rytą priėjo prie manęs žmona ir nei iš šio, nei iš to pasiūlė... skir-

tis! Aš vos negavau širdies smūgio iš susijaudinimo. Kai paklausiau, ką visa tai reiškia, ji pakėlė tikrą pragarą ir pakišo man laikraštį su kažkokios Uršulės laišku. Nelaimingu sutapimu viena moteris, vardu Uršulė, dirba mūsų įstaigoje. Iki šiol aš į tą moterį nesu prakalbėjęs daugiau kaip penketą žodžių. Aš visiškai ja nesidomiu, o apie bet koki romansą negali būti nė kalbos. Prašau Jus šitą mano laišką atspausdinti, gal jis kaip nors sutvarkys mūsų šeimos reikalus.

Bet ne visiems vyrams taip blogai išėjo su tuo Uršulės laišku. Štai vienas triumfuote triumfuoja:

— Brangioji Annie, Jūs esate tikra gražiausioji lėlė! Tas Uršulės pasirašytas laiškas, broleli, kaip pakeitė reikalus mūsų namuose! Mano žmona galvoja, kad kažkokia Uršulė manęs trokšta. Ir, žinai, tokia ji buvo gera ir maloni visą šią savaitę, kad nors prie širdies dėk! Ji net ši rytą man telefonavo į krautuvę ir klausė: "Brangusis, ko norėtum pietums?" Aš nuduodu esąs šaltas. Dėl to jos įtarimo nesakau nei taip, nei ne, tačiau labai norėčiau pasakyti, kad aš, kaip gyvas, jokios Uršulės nepažinojau ir nepažįstu. Aš neturiu reikalų ir nesikalbu su jokiomis damomis. Tačiau šis atvejis man tiesiog stebuklingas. Labai Jums už tai dėkoju. Tikėkite, kad mūsų namuose niekad nebuvo taip ramu ir miela, kaip dabar.

Iš visų šių laiškų aiškiai matyti, kokios vertės yra visoki tušti įtarinėjimai. Nuo isterijos jie veda iki humoro.

**Kur trūksta pasitikėjimo, ten meilės
vainikui trūksta pačios gražiausios gėlės.**

J. W. Goethe

Juozas Vaišnys. S. J.

THE BLUE ANGEL

Pirmą kartą šio vardo filmas, gamintas pagal H. Mann romaną, buvo rodomas beveik prieš trisdešimt metų. Pagrindiniuose vaidmenyse tada buvo Marlene Dietrich ir Emil Jannings. Dabar matome naują šio filmo laidą su naujais artistais: May Britt ir Curt Jurgens. Tie, kurie dar prisimena senąjį filmą, sako, kad dabartiniai artistai toli gražu neprilygsta buvusiems, ypač tai sakytina apie švedų kilmės artistę May Britt Lola-Lola vaidmenyje. Curt Jurgens vaidyba yra puiki ir įtikinanti, nors sakoma, kad Emil Jannings buvęs žymiai geresnis. Kaip ten bebūtų, dabartinis filmas yra neblogai pastatytas ir galvojančiam žiūrovui gana ryškiai stoja prieš akis botanikos mokytojo (Curt Jurgens) tragiškas gyvenimo posūkis, kai jis nejučiomis patenka į kabareto šokėjos ir dainininkės (May Britt) koketiškas pinkles.

Tas jau gerokai pagyvenęs viengungis berniukų gimnazijos mokytojas buvo gerbiamas ir vertinamas, bet ne dėl savo pedagogiškų sugebėjimų, o vien tik dėl smulkmeniško tvarkingumo. Su mokiniais jis buvo šaltas, oficialus ir griežtas. Jo manieros atrodė dirbtinos ir sustingusios. Jo protą ir širdį, atrodo, buvo nustelbusi labai kruopščiai dėstoma botanika.

Kartą pamokos metu jis pastebėjo, kad mokiniai savo knygose turėjo paslėp-

tų kabareto šokėjos Lola-Lola paveikslų. Tuoj jis pradėjo teirautis, tardyti, klausinėti, iki pagaliau pats paskui mokinius nusekė į "Blue Angel" kabaretą, kur pamatė ir tą garsiąją mokinių garbinamą šokėją. Norėdamas sugauti mokinius, jis ir dažniau ten pradėjo lankytis. Bet pamažu pasikeitė lankymo motyvai — koketiška kabareto žvaigždė jau buvo sėpėjusi pajudinti ir šio senyvo viengungio šaltą prigimtį. Pirmą kartą pajuto, kad jam kažko trūksta, kad jis iki šiol iš niekur nėra gavęs jokios meilės. Atsitiktinai susidėjusios gana keistos aplinkybės jį suveda į artimesnę pažintį su šokėja. Rūstus ir šaltas mokytojas visiškai pasikeičia, lyg atjaunėja, bet kartu praranda ir logišką protavimą — jis veda šokėją, nors toji ir stengiasi priminti, kad jos gyvenimo tikslas yra patikti daugeliui, o ne tik jam vienam.

Mokytojas tikėjosi, kad ji sutiks su juo pradėti kitokią gyvenimą ir iš kabareto išeis. Bet miško paukštis į mišką žiūri, teisingai sako patarlė, taigi, ir Lola-Lola negalėjo atsisakyti savo iki šiol įprasto gyvenimo. Vyras turėjo ją sekioti, jai tarnauti ir tik iš tolo ja gėrėtis. Bet vis tiek jis tik ją tematė, savimi pradėjo visiškai nesirūpinti, dažnai būdavo nesiskutęs, apsilvilkęs nudėvėtais rūbais, panašus į tikrą gatvės valkatą. Pagaliau jis turėjo vaidinti juokdarį to kabareto scenoje. Kabaretui tai buvo gera propaganda, nes visi žinojo, kad jis gimnazijos mokytojas. Su-

sirinko ir jo buvusieji draugai mokytojai. Čia ir buvo pats aukščiausias tragedijos punktas, kai jis išėjo į sceną juokdario rūbais, kai pradėjo lazdele barškinti jo galvą ir sakyti, kad ji tuščia, kai ėmė daužyti į jo galvą žalius kiaušinius ir pagaliau jam liepė pragysti gaidžio balsu. Jis matė su pasigailėjimu žiūrinčius savo buvusius draugus, jis suprato savo dabartinės padėties žemumą ir gėdą, todėl pradėjo labai klaidingai šaukti ir išbėgo iš scenos. Filmo užbaiga laiminga: jis pameta kabareto šokėją ir grįžta mokytojauti.

Kaip minėjome, Curt Jurgens vaidyba yra gera ir apgalvota. Kai kas pasigenda daugiau judrumo ir veiksmo, bet manome, kad kaip tik ir yra vaidybos menas aiškiai išreikšti mintį be didelio, kartais net perdėto judrumo. May Britt nėra savo vaidmeniui ideali. Be savo charakteringų į pelę žiūrinčios katės akių, ji šiam vaidmeniui kitų reikšmingesnių savybių neturi. Vis dėlto ir jos vaidybos negalima per daug peikti.

Bendrai, filmas galvojančiam žmogui gali būti labai naudingas. Jis vaizdžiai parodo, kur žmogus gali nueiti, kai pasiduoda aistrai ir lengvapėdiškai atsisako vadovautis proto logika. Taip pat yra labai rimta pamoka, kad nė vienas žmogus negali per daug pasitikėti savimi ir tyčia neventi kai kurių vietų ar kitų aplinkybių, kurios veda į žemą ir negarbingą gyvenimą.

BLUE DENIM

Apie šį filmą trumpai būtų galima tiek pasakyti: geras tikslas, bet abejotinos, o kartais net aiškiai blogos priemonės. Tikslas tikrai yra labai geras ir aktualus — parodyti, kur gali nueiti vaikai, kai tėvai jais per maža rūpinasi, kai nesidomi jų problemomis, kai mano, kad jų vaikučiai dar yra naivūs, geri ir nekalti, kai nuolat vaikus verčia klausytis tik kasdieninių materialinių šeimos problemų, kurios jiems visai neįdomios.

Taip elgėsi ir paauglio berniuko (Brandon de Wilde) tėvai. Jie savo keistu ir kartais net komišku elgesiu priver-

tė sūnų eiti iš šeimos gyvenimo į rūšį, kur jis turėjęs ruošti pamokas. Ten pas jį ateidavo ir kiti draugai. Pamokų ruošimas jiems buvo ne galvoje, čia jie rūkydavo, gerdavo alų ir kortuodavo iš pinigų. Niekas čia jų neprižiūrėjo, nekontroliavo, tėvai, atrodo, lyg manė, kad tai saugiausia jų sūneliui vieta ruošti pamokas.

Ten pradėjo lankytis ir berniuko šešiolikmetė draugė (Carol Lynley), kuri tuoj pradėjo su juo amerikiečių paauglių apverktiną paprotį — „going steady”. Ši draugystė privedė prie to, kad po ilgų psichologinių kančių bei rūpesčių, po galvojimo net apie savižudybę, mergaitė buvo nuvežta pas kažkokį šundaktarį padaryti aborto. Berniukas kelis kartus mėgino apie tai pasikalbėti su tėvais. Bet į jo nedrausius mėginimus užvesti kalbą tėvai labai šaltai reagavo ir tuoj nukreipdavo kalbą į „savo” problemas, kurios jiems atrodydavo vienintelės vertos dėmesio. Jiems neateidavo nė į galvą, kad berniukas turėtų kokių nors rimtų problemų. Deja, pagaliau viskas paaiškėjo, ir tėvams tai buvo, nežinia, ar šalto, ar karšto vandens dušas.

Berniuko tėvas dar spėjo išgelbėti mergaitę iš to šundaktario nagų, bandomų suleisti į dar negimusių gyvybę. Tėvai susitarė, kad ši jaunoji pora išvažiuotų kur nors toli nuo namų ir susituoktų.

Pagrindinė šios tragedijos kaltė krinta tėvams. Žinoma, jokia būdu negalima pateisinti nė vaikų, kurie, užmiršę savo pareigas, nuėjo labai toli neleistiniais ir pavojingais keliais. Bet paskutinis tėvų sprendimas vėl atrodo labai keistas. Išsiuntimas tokių jaunų vaikų kažkur toli nuo šeimos yra labai nepedagogiškas.

Filme yra daug trūkumų, daug ką galima jam prikišti, jaunuoliams jis nieko gero neduos, bet tėvams gali atidaryti akis, todėl jiems ypatingai ir yra rekomenduotinas. Šių dienų tėvai turėtų daugiau domėtis vaikų problemomis ir nepasivėluoti su gerais patarimais, padedančiais jiems išvengti brendimo amžiaus klastingų pinklių.

“LAIŠKU LIETUVIAMS” SKELBIAMAS KONKURSAS

Jau tik mėnesis teliko iki konkurso pabaigos. Dar iki gruodžio 1 dienos galima siųsti straipsnius šeimos arba jaunimo klausimais. Už geriausią straipsnį bus skiriama premija — pasirinkti lietuviškų knygų už 100 dolerių.

Iki šiol konkursu susidomėjimas dar yra labai mažas. Jeigu negausime net nė penkių straipsnių, tai premija niekam nebus skiriama. Tokiu atveju gal bus dar šiek tiek pratęstas konkurso laikas.

Straipsniai turi būti ne ilgesni kaip 2500 žodžių, rašyti mašinėle, paliekant atitinkamus tarpus tarp eilučių. Straipsniai gali būti įvairiausio pobūdžio, tik svarbu, kad jie būtų “Prie šeimos židinio” arba “Jaunimo paslapčių” skyriams.

Smulkiau apie konkursą buvo rašyta praėjusiuose “L. L.” numeriuose.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Dr. Juozas Prunskis. 28 moterys. Trumpos žymesniųjų konvertičių biografijos. Spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn. 160 psl., kaina \$1.50.

Kristaus kančia, surašyta K. Brentano, pagal Kotrynos Emmerich regėjimus. Išvertė J. Talmantas. Išleido Liet. Kat. Spaudos Draugija. 350 psl., kaina nepažymėta.

Fabijonas Neveravičius. **Blaškomos liepsnos.** Istorinis buities romanas, II dalis. Išleido Nida, Anglijoje.

Rinktinė, nr. 4. Nidos klubo trimėnesinis leidinys.

Sportas, nr. 2. Dvimėnesinis Šiaurės Amerikos lietuvių sporto laikraštis. Metinės prenumeratos kaina \$3. Administracijos adresas: V. Švalbonas, 19 Kiely PL, Brooklyn 8, N. Y.

KONKURSAS KANTATAI PARAŠYTI

Pirmosios Dainų Šventės Komitetas ir Lietuvių Muzikos Komisija skelbia konkursą kantatai arba kitokiam tokios pat apimties kūrinii parašyti šiomis sąlygomis:

1. Muzikos kūrinys rašomas paties kompozitoriaus pasirinktu tekstu (pageidaujama patriotinio turinio) mišriam chorui su solistais ir akompanimentu, išpildant trunkąs 10-15 minučių.
2. Kompozitorius gali dalyvauti tik su vienu kūrinii.
3. Kito ranka perrašytas rankraštis, pasirašytas slapyvardžiu, pristatomas iki šių metų pabaigos šiuo adresu: Mrs. Alice Stephens, 64 E. Van Buren St., Room 514, Chicago 4, 111. Atskiram užklijuotam voke pridodamas kompozitoriaus adresas ir slapyvardžio paaiškinimas pavarde.
4. Gautus rankraščius apsvarstys jury komisija. Kūrinys galės būti išpildomas II dainų šventės metu Čikagoje 1961 m.
5. Pageidaujama ir akompaniamento, kuris, reikalui esant, galėtų būti atliktas vargonų ir fortepijono arba ir orkestruotas. Vokalinė dalis turi būti tinkama atlikti vidutinio pajėgumo chorams.
6. Jury komisija gali nutarti, kad nė vienas atsiųstas kūrinys nėra premijuotinas.
7. Laimėjusio kūrinio kompozitoriui įteikiama 1.000 dol. premija, paskirta I Dainų Šventės Komiteto.
8. Lietuvių muzikos komisijos teisės premijuoto kūrinio atžvilgiu: a. leidžia premijuoto kūrinio pirmąją laidą; b. spausdina ar kitaip multiplikuoja balsus, rengiant kūrinį II Dainų Šventei; c. kūrinys niekur kitur negali būti viešai išpildytas prieš II Dainų Šventę.
9. Su nepremijuotų kūrinių autoriais dėl kūrinių panaudojimo bus tariamasi atskirai.
10. Jury komisijos sąstatas bus paskelbtas vėliau.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36. ILLINOIS

